

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Adéla Šebestová

3. ročník – prezenční studium

Obor: Speciální pedagogika

MOŽNOSTI PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENCE
U RODIN OHROŽENÝCH DROGOVOU ZÁVISLOSTÍ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Michal Růžička, Ph. D.

OLOMOUC 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma „Možnosti psychosociální intervence u rodin ohrožených drogovou závislostí“ vypracovala samostatně pod dohledem vedoucího bakalářské práce a za použití pramenů uvedených v závěru bakalářské práce.

V Olomouci 1. 4. 2015

.....

Děkuji Mgr. Michalu Růžičkovi, Ph. D. za trpělivost, cenné rady a odborné vedení mé bakalářské práce.

Adéla Šebestová

Obsah

Úvod	7
1 Návyková látka	9
1.1 Pojem návyková látka, droga	9
1.2 Dělení návykových látek	10
1.3 Způsob podávání návykové látky	16
1.4 Historie návykových látek	17
2 Závislost	20
2.1 Pojem závislost.....	20
2.2 Znaký závislosti.....	22
2.3 Stupně závislosti.....	23
2.4 Příčiny vzniku závislosti.....	24
2.5 Abstinenční syndrom.....	28
2.6 První pomoc při otravě návykovými látkami	29
3 Prevence	31
3.1 Pojem prevence	31
3.2 Druhy prevence	31
3.2 Preventivní programy	36
3.3 Efektivní prevence.....	38
3.4 Program prevence	38
4 Rodina a návykové látky	39
4.1 Rodina	39
4.2 Dítě a droga	40
4.3 Rodiče a droga.....	44
4.4 Orgán sociálně-právní ochrany dětí	46
5 INTERVENCE A LÉČBA	48
5.1 Protidrogová intervence	48
5.2 Krizová intervence	56
5.3 Léčba závislostí	60

Diskuze	62
Závěr.....	63
Seznam použité literatury	64
Internetové zdroje	70
Seznam příloh.....	85
Anotace	

ÚVOD

Téma drogy pro tuto bakalářskou práci bylo už od počátku jasné. Již v době staršího školního věku mě tohle téma zajímalo z důvodů učitelských varování: „Jedná se o hrozbu, nikdy nezkoušejte drogy!!!“ Nikdo nám však nevysvětlil proč, jak drogy na tělo působí, nikdo nám neukázal varovný příklad. Prvním impulzem pro zjišťování informací byla přednáška spisovatelky Ivony Březinové, která napsala knihu *Holky na vodítku*, jmenují se Alice. Autorka se sešla se závislou dívkou a zapisovala její celý příběh. Knihu jsem si musela koupit, přečetla jsem ji mnohokrát. Dalším mezníkem pro studium závislosti na drogách byla stáž v Kontaktním centru v Přerově, kde jsem v době prázdnin vypomáhala. Velmi mě zajímaly příběhy klientů, ale nikdy bych žádnou návykovou látku nezkusila, včetně marihuany. Konkrétní téma vztahu drog a rodiny mě napadlo při sledování filmu *Katka*, pojednávající o dívce užívající heroin, v rozšířené verzi je hlavní aktérka těhotná.

Cílem mé práce je zmapování zařízení pomáhající rodinám s drogovými problémy – zmapování Kontaktních center a terénních programů, orgány sociálně-právní ochrany dětí a základních telefonních linek pomoci.

Práce je rozdělena na část teoretickou a dvě přílohy šetření. V teoretické části jsou popsána témata návykové látky (rizika jednotlivých látek, historie drog, způsob podávání návykových látek), závislost (znaky závislosti, stupně a příčiny závislosti, abstinenční syndrom, jak pomoci v případě otravy drogami), prevence (preventivní programy, efektivní prevence, druhy prevence), rodina (pravidla v rodině, dítě a droga, kontakt s drogou, orgán sociálně – právní ochrany dětí), intervence a léčba. V příloze je obsažen výstup pro praxi: celorepubliková mapa pomoci Kontaktních center a terénních programů, orgány sociálně – právní ochrany dětí, telefonní linky pomoci. Druhá příloha obsahuje legislativa drog a rodiny. Mapa pomoci je aktualizována k datu 1. 3. 2015. U kontaktních center je uveden název zařízení, adresa, emailový a telefonní kontakt, u terénních programů si můžete zjistit telefonní čísla na terénní pracovníky a místa výskytu, u orgánu sociálně – právní ochrany dětí je uvedeno město, vedoucí pracovník a emailový, popř. telefonní kontakt, u telefonní pomoci jsou pouze telefonní čísla a dobu linek aktivních.

Vím, že spousta rodičů, sourozenců a dalších členů rodiny i přátel má problém, co dělat v případě sáhnutí po neobvyklé zábavě jménem droga u blízkého člověka. Proto je tato

bakalářská práce zejména pro rodiče ocitající se v problémech s drogami, pro zařízení zabývající se drogami a rodinou.

V těchto zařízeních pomohou a odborně poradí, co dělat v jakémkoliv stádiu závislosti, na jaké zařízení a odborníky se obrátit.

1 NÁVYKOVÁ LÁTKA

„Stáváš se vždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal.“ A.S Exupéry

Návykové látka jako pojem se užívá již v nynější době, dříve byl používaný termín drogy. Jsou všude kolem nás, mnohdy je vůbec nevnímáme jako drogy, jen něco potřebného, co aktuálně k životu potřebujeme. Káva, čaj a sport se také považují za drogy často nutné pro naše tělo. Nejsou pro organismus tak škodlivé jako ty, které jsou uvedeny v této kapitole práce, dále popisuje definici pojmu, jednotlivé druhy škodlivých drog, jejich účinky a rizika, historii drog, způsoby užívání.

1.1 Pojem návyková látka, droga

Návyková látka je chemická nebo přírodní látka způsobující změnu duševního stavu u člověka. Ovlivňuje jeho myšlení, jednání i citění. (Nešpor, 1994)

„Droga je jednoduchá léčivá látka, organická nebo anorganická, uctívána samostatně nebo jako přísada.“ (Ganeri, 2001, s. 5)

Drogy jsou chemické atomy vázané do formy molekul, přírodní extrahované z rostlin, živočichů nebo mikroorganismů. (Iversen, 2006)

Pojem droga pochází z arabského slova „durana“, což znamená léčivo. Droga je syntetická nebo přírodní látka. Působí na člověka psychotropním účinkem ovlivňující prožívání od reality, reaguje na psychiku nebo může vyvolat závislost. (Kubánek, 2010)

Návyková látka je jakákoliv substituční látka, jež po vniknutí do živého organismu může změnit jednu nebo více funkcí. (Ol'ha, 1984)

Droga označuje látku s psychotropním účinkem ovlivňující psychiku, prožívání apod. (Beran, 1995)

Návykové látky a toxikomanie jsou jevy zaplavující každou společnost světa. Zasahuje i mladým lidem z různých prostředí do života. (Karlíková, 2004)

Droga je chemická látka schopná vyvolat návyk nebo psychickou či fyzickou závislost. (Vantuch, 1990)

1.2 Dělení návykových látek

1.2.1 Opioidy a opiáty (tlumivé látky)

Opioidy se v lékařství užívaly jako nejsilnější léky proti bolesti či proti kašli. Nyní jsou zařazovány jako léky při odvykání u novorozenců, u nichž matky v těhotenství užívaly heroin. Vyskytují se ve formě bílého až hnědého prášku, tablet, ampulí a tekutiny. Jsou užívány nitrožilně, kouřením nebo šňupáním. (Illes, 2002)

Rizika

Při pravidelném dávkování se objevují příznaky ospalosti, celkového uvolnění, zúžení zornic, svědění kůže, pomalého dýchání, nízkého krevního tlaku a ochrnutí dýchacího centra. Při předávkování dochází k poškození jater i ledvin. (Marádová, 2004)

Beran (1995) uvádí jako varovné signály rizikového užívání zanícené rány po vpichu drogy, duševní a tělesný útlum, stav omámení nebo poruchy koordinace těla.

Zástupci opiátů

Kalina a kol. (2003) uvádí nejznámější látku *herion*. Byl syntetizován roku 1874 jako lék pro závislost na morfinu. *Braun* se zpracovával v ČR v domácích laboratořích, obsahuje kodein a užívá se nitrožilně. *Metadon* je díky velmi pomalému nástupu účinku s minimálním pocitem euforie doprovázen delším poločasem eliminace než u heroinu. Při substituční léčbě stačí dávkování jen jednou za den.

Göhlert, Kühn (2001) rozděluje opiáty na *morfin*, který tlumí bolest a vyvolává silnou závislost. *Heroin* byl vyrobený k účelům léčby dýchacích obtíží u osob s astmatem a TBC.

Illes (2002) uvádí *heroin* jako jednu z nejnebezpečnějších a nejvíce návykovějších látek získávaný z opia. Je přesvědčen o tom, že se látka *methadon* podává osobám závislým na opiátech, zejména na heroinu.

Marádová (2004) ve své knize jako prvního zástupce popisuje *kodein*, jenž je obsažen v mnoha lécích - nejčastěji k léčbě kašle. *Morfin* účinně tlumí bolest a heroin se distribuuje ve formě bílého až hnědého prášku s hořkou chutí. *Methadon* má delší účinek v organismu s odvykacím syndromem a *opium* se kouří ve formě odvarů.

1.2.2 Stimulancia (budivé látky)

Psychostimulanty jsou látky s nefyziologickým efektem působící na CNS. (Kalina a kol., 2003)

Látky se stimulačním účinkem jsou částečně legální. Mezi legální řadíme např. čaj, káva, v nichž je obsažen kofein. Stimulancia zrychlují činnost organismu, některá slouží ke zmírnění deprese či ke snížení chuti k jídlu. (Marádová, 2006)

Stimulancia se užívají ve formě barevných tablet nebo prášků. (Beran, 1995)

Rizika

Marádová (2004) řadí mezi závažná rizika urychlující činnosti mozku. Způsobuje třes až kolaps. Z důvodu zvýšení krevního tlaku je zvýšené riziko vzniku mozkové mrtvice. Dále uvádí jako varovné signály pocitu pronásledování, křeče, náhlé zvýšení tlaku, což může vést k srdečnímu selhání.

Beran (1995) mezi rizika doplňuje výraznou psychickou závislost, poruchy paměti, halucinace a agresivitu.

Zástupci stimulantů

Jako nejrozšířenější drogu v České republice Marádová (2006) uvádí *pervitin*. *Antidepresiva* popisuje jako látku předepisující obvodní lékaři na překonání deprese a úzkosti. *Amfetaminy* charakterizuje jako kapsle, léky nebo tablety, které se vpichují do žíly nebo se inhalují. *Kofein* popisuje jako legální drogu obsaženou v čaji, kávě, čokoládě i v energetických nápojích a *nikotin* v cigaretách.

Illes (2002) rozděluje budivé látky na *kokain* (sloužil při náboženských obřadech), *crack kokain* (vydává zvuk „krek“ při kouření), *amfetaminy* (jsou polykány, inhalovány, vstříkované do krve ve formě tablet a kapslí za účinku nadměrné vnímavosti, euforie, zrychleného dýchání), *pervitin* (stav zoufalství, vyskočení z okna, schizofrenie), *extázi* (způsobuje příliš časté změny ve složení chemikálií při výrobě).

1.2.3 Halucinogeny

Halucinogeny jsou pojmenovány podle halucinací a zdánlivých zážitků, které se stávají pro člověka skutečnými vjemy. (Vantuch, 1990)

Označení „halucinogeny“ bylo zavedeno v roce 1954. Znamená rozsáhlou skupinu drog z přírodních látek a z látek synteticky připravených. (Miovský, 1996)

Opiáty se používají v lékařství jako nejsilnější léky proti bolesti a kašli, odstraňuje vykašlávající reflex. Způsobují euforii, potlačují emocionální stránku bolesti, zklidňují tělo až k ospalosti. Tlumí dýchací centrum, zužují zornice, snižují tělesnou teplotu, způsobují svědění kůže. (Kalina a kol., 2003)

Vzhled

Halucinogeny se vyskytují ve formě malých papírových čtverečků napuštěných tekutinou ve formě samostatné tekutiny, v tabletách a v kapslích. (Beran, 1995)

Hajný (2001) přidává krystalky a houby. Z hub se vyrábí odvar, který se pije.

Rizika

Látky mají schopnost měnit vnímání, myšlení i pocity. Mohou způsobovat zamlžené vidění i rychlé pohyby zornic. Mezi nejvážnější rizika po požití halucinogenů řadíme poškození mozku doprovázené křečemi, nespavostí, bolestmi hlavy, poruchami paměti a pozornosti. Dále zapříčiňuje cévní mozkové příhody vlivem zvýšení krevního tlaku, zrychluje srdeční puls a narušuje tělesnou teplotu. Jeden z důsledků zneužívání halucinogenních látek může být i smrt způsobená dopravními nehodami, úrazy, pády, popř. předávkováním.

(Marádová, 2004)

Pravidelné užívání halucinogenů často vede k rozvoji skrytých duševních poruch, depresím i úzkostem. (Hajný, 2001)

Zástupci halucinogenů

Beran (1995) rozděluje halucinogeny na syntetické (LSD, TRIP, MSDMA neboli extáze) a přírodní (MESACALIN, PSILOCYBIN - obsažen v kaktusech, houbách a rostlinách).

Miovský (1996) řadí mezi drogy z přírodních zdrojů s halucinogenními účinky *bufotenin*, který se vyskytuje v semenech *Cohoba* na Haiti. Při užití látky bylo vypořádáno rozšíření zornic a cév v oblasti obličeje. *Psilocybin* byl v 50. letech uváděn jako „zlatá éra halucinogenů“ vyskytující se v některých houbách. *Mezkalin* je získán z kaktusu známého jako Peyotl. Látku využívali indiáni při rituálních obřadech. Dnes je prakticky nedostupný. Do skupiny látek synteticky připravovaných řadí Miovský *LSD* neboli kyselinu lysergovou syntetizovanou v roce 1938. *LSD* je považováno za drogu zajímavých účinků na psychiku člověka. Vyvolává stav podobný psychózám. Způsobuje nevolnost, závratě, pocit prázdnoty v hlavě, pocity vln v celém těle, vypadající jako zkratky v těle. Často je tento stav zkratů doprovázen sliněním, ztuhnutím žvýkacího svalstva, slzením a rozšířením zornic.

LSD je popisována v knize Hofmann (1997) jako látka poprvé syntetizovaná a na jeho těle použitá 16. dubna 1943. Zde uvádí, že při tomto pokusu měl stav podivného neklidu a závratě, dostavil se stav opojení s podrážděnou fantazií. Světlo mu přišlo velmi nepříjemné a jasné. Když zavřel oči cítil úžasné, plastické obrazy podobné v kaleidoskopu.

Göhlert, Kühn (2001) mezi zástupce halucinogenů uvádí *LSD*, zakázanou v roce 1966. V 90. letech se se scénou tato droga objevila v období techno, z důvodu experimentování. Největší účinek koncentrace se vyskytuje v ledvinách a játrech. V mozku způsobuje ovlivnění mozkového kmene a mezimozku. *Fencyklidin*, zkráceně PCP, je ve společnosti jmenován jako „andělský prach“. Účinky vedou k pocitům omámenosti, všemohoucnosti a ztrátě reality. Při vysokých dávkách může docházet k agresivitě, bizarnímu chování. *Lysohlávky* patří do skupiny hub. Účinná látka lysohlávek *psilocybin* způsobuje v těle po 30 minutách stav největší koncentrace, při níž dochází k pocitu tepla, zvýšení chuti na sex, k závratím nebo žaludečním křečím.

Durman je k nalezení ve volné přírodě ve formě černých semínek v hlavici. Má tvar podobný makovici s ostny na povrchu. Při zralosti hlavice puká na horním hrotu. *Durman* je velice nebezpečný z důvodu předávkování, ovlivňuje mysl. (Illes, 2002)

1.2.4 Alkohol

Alkohol je droga a její zrádnost spočívá v tvorbě návyku. Nejprve je příjemná, při častějším užívání mění psychiku člověka. Nejprve zlepšuje špatnou náladu, negativní myšlenky a problémy. Při závislosti se špatná nálada dostaví po absenci alkoholu. Ovšem doba vzniku závislosti může trvat deset až patnáct let. (Marhounová, Nešpor, 1995)

Alkohol navazuje pocit poklesu napětí, uvolnění zábran již po malém užití dávky. (Vantuch, 1990)

Alkohol je chemická látka s tlumivými účinky a výrazně ovlivňuje psychiku člověka, jeho chování, myšlení a citění.

V ČR je alkohol legálně prodejný osobám starším 18-ti let. (Marádová, 2004)

Rizika

Užitím alkoholu je omezován přísun kyslíku do mozku, zpomaluje dýchání. U většího množství alkoholu narušuje mozková centra důležitá pro koordinaci a rovnováhu. Ničí mozkové buňky, zpomaluje tep i trávení, znesnadňuje zaostření zraku, omezuje průtok krve do i ze srdce. Zvyšuje krevní tlak, může způsobit srdeční arytmii, oslabení svalů, fyzické zhroucení, ztrátu tělesného tepla. Alkohol narušuje průběh trávení, může způsobit až rakovinu jícnu, jater, žaludku a cirhózu jater. V důsledcích užívání alkoholu se objevují nemoci např. delirium tremens, alkoholová epilepsie a nemoci periferních nervů. Hraniční pití alkoholu může způsobit bezvědomí až smrt. (Marádová, 2004)

Alkohol oslabuje sebekritičnost, poruchy vnímání a řeči. Dostavuje se chvástavost, možnost pomočení. (Marhounová, Nešpor, 1995)

Zástupci alkoholů

Mezi zástupce z řad alkoholu řadíme pivo, víno a destiláty.

1.2.5 Těkavé látky

Některé chemické látky užívané ve výrobním procesu a v domácnosti mají psychotropní účinky z důvodu vypařování. Často jsou zneužity k čichání neboli inhalování. Jisté těkavé látky fungují na organismus jako sedativa a zpomalují činnost celého organismu, jiné způsobují zrychlení tlukotu srdce. (Marádová, 2004)

Rizika

Inhalanty způsobují mozkové poškození, snižují schopnost správně myslet a pamatovat si, důsledkem je odumírání buněk. Těkavé látky poškozují játra a ledviny, způsobují atrofii šedé kůry mozkové s postupným naleptáváním sliznice horních cest dýchacích. (Illes, 2002)

Čichání rozpouštědel způsobuje rozšíření zornic, zarudnutí očí, kašel, krvácení z nosu, poškození dýchacích cest, žaludeční potíže, ztrátu chuti k jídlu, fyzickou slabost, třes, vrávorání, zhoršenou koordinaci pohybů. Působí na srdce i plíce, zvyšují tepovou frekvenci i produkci adrenalinu, stimulují srdeční činnost uvolňující se během krize nebo úleku. V poslední řadě inhalace těkavých látek může vést k oslepnutí, poškození plic, jater a ledvin, k leukémii, rakovině a vážným poruchám krve tvorby. Může vést k trvalému poškození mozku, předávkování až ke smrti. (Marádová, 2004)

Zástupci těkavých látek

Zneužívána jsou zejména rozpouštědla vyskytující se v lepidlech, čistících prostředcích, ředidlech, v kapalinách pro tisk a sprejích. I oxid dusný používaný v lékařství k uspání při operacích bývá zneužíván k inhalování. (Marádová, 2004)

1.2.6 Konopí

Mezi nejrozšířenější ilegální drogy řadíme hašiš a marihuanu. *Hašiš* se vyskytuje ve formě hnědých pryskyřicových placiček nebo hrudek zabalených do plastické folie či staniolu. Získává se z pryskyřice rostlin konopí, kouří se s tabákem ve stočených „jointech“ nebo dýmkách. Moderním trendem je pečení konopných koláčů a sušenek. *Marihuana* vypadá jako rozemleté rostliny s kořeněnou vůní, skládá se z usušených částí rostlin. (Göhlert, Kühn, 2001)

Rizika

Užívání konopí způsobuje sníženou obranyschopnost organismu, záněty dýchacích cest, snižování zájmu o cokoli jiného, záchvaty úzkostí, odstartování schizofrenie, zhoršení paměti, pozornosti a panické ataky. (Pešek a kol., 2007)

Nejdůležitější komplikací při užívání konopných látek je výskyt psychických poruch bez souvislosti. Snižuje se pozornost, která je doprovázena poruchami vnímání a halucinacemi. Rizikové faktory konopných drog jsou: zvýšená srdeční frekvence, necitlivost v oblasti kůže, nevolnost, nejistá chůze, bolesti hlavy, zvýšený krevní tlak, třes rukou a nadměrná chuť k jídlu. Velmi důležitým znakem jsou tzv. „králičí oči“, charakterizované jsou zarudlýma očima i obličejem. (Göhlert, Kühn, 2001)

Známky dlouhodobého užívání marihuany a hašiše vedou k bolestem hlavy, únavě, nezájmu a zhoršení schopnosti soustředit se. Déle také k podrážděnosti, bolesti na prsou, zhoršení paměti. Uživatelé potřebují více času k reakci na podněty, ženy mají nepravidelný menstruační cyklus, sníženou kooperaci, kolísání nálad, neplodnost u mužů, záněty spojivek a hltanu. (Marhounová, Nešpor, 1995)

1.3 Způsob podávání návykové látky

1. Inhalace – vdechování
2. Resorbce – vstřebávání kůží nebo sliznicemi
3. Injekčně – podkožní, nitrosvalovou, nitrožilní
4. Perorálně – ústy
5. Konečníkem, pochvou, močovou trubicí nebo močovým měchýřem
6. Kapání do spojivkového vaku (Nešpor, Marádová, 2004), (Marhounová, 1995)

1.4 Historie návykových látek

Kubánek (2010) uvádí, že od dávných časů se drogy užívaly k léčebným a duchovním účelům. Používaly se pro radost, povzbuzení i útěchu. Z historie je popsáno mnoho případů konzumace drog u živočichů, zejména alkohol.

V západní Africe se před běžeckými zápasy konzumovaly plody koly pravé, koly špičaté a listy keře Kath, obsahující katin s podobným účinkem jako alkohol. Indiáni z Jižní Ameriky žvýkali a dodnes žvýkají listy z keře koka k zahánění pocitu hladu, při bolesti a povzbuzení organismu. V incké říši byly listy z keře koka klasickým doplňkem při stravě pro posly a vojáky. Staří Řekové v 16. st. n. l. při sportovních hrách pojídali v Thébách halucinogenní houby a gladiátoři se posilňovali alkoholem.

V české říši již stará pověst praví, že Kazi, jedna z Krokových dcer, znala léčivou moc bylin. Teta se věnovala rituálům a magii, Libuše věštila. V souvislosti s těmito uměními existovalo spojení s omamnými látkami. Nyní jsou i důkazy, že kníže Břetislav zakázal mluvit o vyhánění kouzelníků a čarodějnic z české země. I omamné látky používali již předkové při práci na poli, když potřebovali, aby jejich děti spaly – dávali jim do úst váčky s nezralými semeny namočené v mléce. V 15. a 16. století jsou dochovány informace o přípravách mastí a čarodějnických nápojů, nepoužívané jako klasické „drogy“, ale jedy z různých rostlin. Od roku 1570 se v Evropě začíná pěstovat tabák.

Szasz (1997) historii třídí do časové osy:

- Před 5000 lety př. n. l. Sumerové užívají a znají opium, nazývají jej „radost“.
- Roku 2500 př. n. l. jsou již důkazy o pěstování máku ve Švýcarsku.
- V 2000 př. n. l. proběhla 1. prohibice od egyptského kněze písíci svému žákovi o zákazu nadměrného pití v krčmě, záznam o výchově k prohibici.
- V roce 1000 se v Číně, široce rozšířilo užívání opia.
- Kryštof Kolumbus se svými námořníky v roce 1493 přiváží do Evropy tabák.
- Významné datum pro historii drog je rok 1525, kdy Paracelsus zavádí do medicíny tinkturu z opia s názvem „laudanum“.

- V roce 1650 bylo v Bavorsku zakázáno kouření tabáku za trest smrti, zakázáno kouření bylo i v německém Lunebergu roku 1691.
- Roku 1736 byl vydán v Anglii Ginový zákon, v němž se alkohol zdražil natolik, že si jej chudí nemohli dovolit v nadměrném množství
- V Číně roku 1792 proběhla prohibice opia za cenu trestu uškrcení.

Kalina a kolektiv (2003) historii drog rozlišují jednotlivě dle druhu:

První záznamy o pěstování *máku* jsou staré 6000 let od Sumerů, kteří mák pojmenovávali „rostlinou radosti“. Jako další uživatelé *opiátů* - hašiše se o tuto drogu zajímali Egypťané. *Hašiš* používali kněží ke kultovním obřadům.

Účinky *kokainu*, známého na území dnešního Ekvádoru, jsou zjištěny před 5000 lety. V Peru se objevy účinků této látky zaznamenaly až 1500 let př. n. l. Říše Inků kokain používala k rituálním obřadům, ale nebyla zneužívána masově.

Amfetamin byl prvně syntetizován chemikem Edeleanu v roce 1887, o 23 let později si z Anglie fyziologové všimli podobných vlastností amfetaminu a adrenalinu. Ve stejném roce farmáři z USA dávají kokain svým černošským dělníkům pro zvýšení jejich výkonnosti.

- Od roku 1739 až 1842 proběhla „opiová válka“ mezi Anglií a Čínou, kde Čína obnovila obchod s opiem.
- V roce 1844 byl izolován čistý kokain.
- Roku 1883 německý vojenský lékař Theodor Aschenbrandt vydává bavorským vojákům kokain, díky této látce vojáci zvládli vyčerpávající námahu.
- V roce 1884 Sigmund Freud léčí své deprese kokainem, cítí osvěžení a euforii.
(Szasz,1997)
- Od roku 1898 byl syntetizován heroin a ověřován i uctíván pro vlastnost nenávykovosti.
- Roku 1903 bylo v USA zakázáno užívání kokainu - byl přidáván do Coca Coly.

(Kalina a kol., 2003)

Většina autorů se shoduje, že návyková látka neboli droga je chemického původu vyvolávající psychickou a fyzickou závislost. Ovlivňuje lidské prožívání, myšlení, citění a zasahuje do společnosti člověka v různém prostředí. Autoři se dále shodují na tom, že se drogy v historii užívaly k léčebným účelům při slavnostních rituálech. Spousta vědců zkoušela konkrétní účinky látek přímo na svém těle.

2 ZÁVISLOST

„Touha někam zapadnout či někam patřit nám často zabraňuje být tím, kým doopravdy jsme.“ Neznámý autor

Závislost je úzce spjatá s návykovou látkou a při častém užívání čehokoliv si tělo vytvoří závislost, vedoucí fyzickým nebo psychickým problémům při odloučení. Proto je potřeba se držet pravidlem „všeho s mírou“. Kapitola nejprve definuje pojem závislost, jak ji na člověku poznáme, jaké jsou stupně závislosti, co je příčinami vzniku drogové závislosti a jak se projevuje abstinenční syndrom.

2.1 Pojem závislost

„Závislost vyznačuje patologickou formu vztahu jedince k danému tématu. Taková osoba je tímto vztahem plně ovládána a následkem jsou pro ni ztráty psychické, sociální, morální a fyzické povahy. Může vézt k celkovému sebezničení, včetně patologického vlivu na nejbližší okolí.“ (Sovák, Miovský, 2000, s. 411)

10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí závislost popisuje: *„Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více.“*

Závislost na drogách je onemocnění charakterizované nutnou touhou po účincích drog užívaných i přes nepříjemné problémy. Nejprve uživatel experimentuje, po čase se z experimentování stává pravidelné užívání látky. (Hajný, 2001)

„Závislost znamená celkovou ztrátu svobody, ztrátu kontroly nad vlastním životem.“ (Marádová 2006, s. 7)

Závislost dle Göhlerta a Kühna (2001) je stav, kdy absence látky nebo jiného podnětu vyvolává v těle fyzické nebo duševní potíže vznikající po opakovaném nebo chronickém užívání drogy, ale i při činnosti přinášející nadměrné uspokojení.

Světová zdravotnická organizace definuje drogovou závislost jako psychický a někdy i fyzický stav, v němž je důsledkem užití drogy změna v chování, prožívání, nutkání užívat drogu za účelem dosažení psychických účinků.

Při závislosti na drogách nejde jen o nemoc, ale i o poruchu a rizikové chování spojené s nutícím se jednáním ve společnosti, kde se narodil. (Skála, 1988)

Člověk má od přírody sklon k závislostem vyvolávající příjemné pocity a zbavování se nepříjemných pocitů. (Pešek a kol., 2007)

Závislost se utváří na základě faktorů behaviorálních, kognitivních a fyziologických, při opakovaném užívání návykové látky nebo skupinou látek, skupinou farmakologických psychoaktivních látek. (Vykopalová, 2001)

Diagnostická kritéria podle 10. revize MKN uvádí tyto typy závislostí:

- „ F10. Poruchy vyvolané požíváním alkoholu,
- F11. Poruchy vyvolané požíváním opioidů,
- F12. Poruchy vyvolané požíváním kanabinoidů,
- F13. Poruchy vyvolané požíváním sedativ a hypnotik,
- F14. Poruchy vyvolané požíváním kokainu,
- F15. Poruchy vyvolané požíváním jiných stimulantů (včetně kofeinu),
- F16. Poruchy vyvolané požíváním halucinogenů,
- F17. Poruchy vyvolané užíváním tabáku,
- F18. Poruchy vyvolané užíváním organických rozpouštědel,
- F19. Poruchy vyvolané požíváním několika látek a požíváním jiných psychoaktivních látek“

Pro diagnózu závislosti by měl pacient vykazovat alespoň tři ze sedmi dále uvedených příznaků ve stejném období 12-ti měsíců:

1. růst tolerance (zvyšování dávek, aby bylo dosaženo stejného účinku nebo poklesu účinku návykové látky při stejném dávkování)
2. odvykací příznaky po vysazení látky

3. přijímání látky ve větším množství nebo po delší dobu, než měl člověk v úmyslu
 4. dlouhodobá snaha jednoho či více pokusů omezit a ovládat přijímání látky
 5. trávení velkého množství času užíváním a obstaráváním látky, zotavováním se z jejich účinků
 6. zanechání sociálních, pracovních a rekreačních aktivit v důsledku užívání látky příp. omezení
 7. pokračující užívání látky navzdory dlouhodobým opakujícím se sociálním, psychologickým, tělesným problémům, o nichž člověk ví a jsou působeny užíváním látky.
- Americká psychiatrická asociace (DSM-IV), (Nešpor, 2011)

2.2 Znaky závislosti

Nešpor (2007) uvádí znaky závislosti takto:

1. Silná touha užívat látku (bažení, craving)

Bažení je definováno jako pociťování účinků psychoaktivních látek, s níž měla osoba dříve zkušenost. Tělesné bažení vzniká při odeznívání účinku nebo po něm, psychické se objevuje i po delší abstinenci.

2. Zhoršené sebeovládání

3. Tělesný odvykací stav

4. Růst tolerance

Tolerance se projevuje tím, že k dosažení stejného účinku je třeba stejných i vyšších dávek, protože stejné dávky mají nižší účinek.

5. Zanedbávání jiných zájmů

Zanedbávání jiných zájmů ve prospěch užívané psychoaktivní látky vede k získávání zvýšeného množství času určeného jen pro drogy nebo ze zotavení se z jejich účinku. Spojitost zanedbávání a bažení je charakterizována zhoršeným sebeovládáním způsobená

látkou. V této části je tělo přizpůsobené látce natolik, že je obtížné ukončení styku s drogou.

6. Pokračování v užívání přes jasný důkaz škodlivých následků

Göhlert a Kühn (2001) tvrdí, že existuje spousta nejrůznějších znaků, kterým rodina v prvopočátku nevěnuje pozornost. Avšak závislý může tyto znaky projevat, ale není to pravidlem. Autoři přidávají vnější znaky: nesoustředěnost, neschopnost naslouchat, bledý vzhled, úbytek financí, zanedbaný vzhled, změnu přátel, úbytek zájmu o aktivity, změnu denního rytmu – ve dne unavený a v noci aktivní, omezený výkon ve škole, špatné známky, kolísání nálad.

Marádová (2004) jako vnější znaky uvádí výrazné změny v oblékání, útěky z domova, zvýšenou potřebu peněz, žádný zájem o školu a koníčky, nespolehlivost, zdravotní problémy, změnu stravovacích návyků, tajnůstkářství.

Hajný (2001) uvádí varovné signály závislosti pro rodiče: Dítě přijde domů v divném stavu, nejspíš pod vlivem drog. Rodiče mohou objevit zvláštní předměty, vyskytují se opakované pozdní příchody, zhorší se prospěch a chování, osoba ztrácí věci a peníze a mění stravovací návyky.

2.3 Stupně závislosti

1. První pokusy s drogami

Mezi prvotní znaky řadíme pití piva nebo vína, kouření cigaret, užití marihuany. V tomto stádiu tělo užívané osoby zvyšuje potřebu přejít na silnější látku. Motivem bývá touha vyrovnat se dospělým, zapadnout do party. Do příznaků začínající závislosti patří útěky z domova, vzdorovitost, nepromyšlené jednání.

2. Pravidelné užívání drog

V této fázi organismus zvyšuje míru a toleranci drogových látek. Ve spoustě případů se pravidelné užívání aplikuje mimo domov i o víkendech, které doprovázejí pozdní příchody. Nedostatek peněz je častým znakem užívání látky, zhoršení prospěchu i absence v aktivitách.

3. Každodenní touha po droze

Při této závažné fázi uživatel potřebuje zvyšovat dávku za touhou stavů po požití drogy. Zde začínají krádeže, častější záškoláctví, hádky s rodiči. Užívající si už látku aplikuje sám bez nutnosti přítomnosti skupiny kamarádů.

4. Závislost na droze

Stav bez drogy je již nemyslitelný, je vnímán jako stav normální. Mezi fyzické znaky řadíme úbytek na váze, zdravotní potíže, úzkost, úvahy o sebevraždě. Užívající ztrácí kontrolu nad svým životem, školou a rodinou. (Arterburn, Burns, 2001)

Hajný (2001) stupně závažnosti závislosti dělí do třech skupin: Pravidelné užívání – opakovaná aplikace drog v určitých momentech, zejména v pátky večer a vždy o víkendu, při stresu i při prožívání neveselých stavů. Jedinec musí užívat drogu za cílem uvolnit se, dodat si odvalu, prožívat radost intenzivněji. Hranice pravidelného užívání končí tehdy, kdy jedinec užívá drogu každý den. Sliby, že drogy brát nebude – finanční problémy, narušení vztahů, změna životního stylu, psychické i fyzické změny vedou k možnosti ukončení nebo omezení kontaktu s drogou. Avšak stav zůstává pouze k uvažování a slibům, ke skutečné změně nedochází. Uživatel velice dobře umí zakrýt pokračování v závislosti. Neschopnost ukončení kontaktu s drogou i přes závažné důsledky – změna života k přizpůsobení se droze. Uživatel má značné problémy v zaměstnání, ve škole, ve vztazích s kamarády a rodinou. Při rozhodování, zda se přizpůsobit droze či se vrátit zpět do normálního života bez drogy, uživatele ovlivňuje rodina, přátelé a okolí.

2.4 Příčiny vzniku závislosti

Před dvaceti lety byl kladen důraz na závislost biologickou a farmakologickou, kdy poznání mělo přispět k léčbě a prevenci závislosti. V posledních letech dochází k pokroku ve zdokonalování experimentů drogové závislosti na zvířatech. Drogová závislost je bio-psycho-sociální onemocnění s jednotlivými vzájemně integrujícími a doplňujícími faktory. K závislosti dojde tehdy, pokud se jedinec setká s nutkáním opakovaně užívat drogu. V této situaci dochází při sociálních situacích, které toto setkání usnadňuje. Znalost mechanismů vedoucích k aplikování drog je dosud nedostatečná, poznatky jsou ale nyní

používány v léčbě toxikomanie, ke zmírnění příznaků, předávkování nebo z důvodu odnětí drogy. Příčiny vzniku závislosti řadíme do třech skupin – prostředí, člověk, droga.

(Vavřínková a Binder, 2006), (Göhlert a Kühn, 2001)

Illes (2002) ve své knize zdůrazňuje, že není správné obviňovat ze závislosti jen drogu nebo závislou osobu, je důležité brát v potaz všechny příčiny tohoto vzniku a jejich souvislosti.

Prostředí

Mezi situace a sociální faktory umožňující usnadnění vzniku drogové závislosti patří party lidí užívající návykové látky, osamělost, nedostatek láskyplné péče, rozvrácené rodiny, málo využití volného času, kriminální subkultura. Dále vznik závislosti způsobuje chronický stres. Uživatel drog reaguje na známé prostředí, prostředí spojené s aplikací drogy, v němž si jedinec již neužívající návykovou látku vybaví včetně vzpomínek a stavu po požití látky. Do prostředí můžeme začlenit: místnost, injekční stříkačku, kamarády, určitou hudbu, kde tohle prostředí působí jako podmíněný externí posilovač závislosti.

Droga

Droga je základním činitelem pro vznik toxikomanie. Touha po droze se projevuje zejména u citlivých jedinců vedoucí k užívání drogy založené na schopnostech drogy:

1. Vyvolávající silný psychický účinek – zážitek
2. Vyvolávající následné nepříjemné pocity po přerušení opakované aplikace

Člověk

Při výzkumu drogové závislosti byly prokázány určité znaky genetických a osobnostních predispozic k závislostem různého typu. U těchto drog se objevují znaky, např. zvědavost, zvědavost, vyhledávání nových zážitků, experimentace, chuť riskovat. Tyto osoby vyhledávají senzaci nebo nové prožitky, rádi cestují, věnují se umění či hudbě. V sociální oblasti se rádi seznamují s novými lidmi, často mění sexuální partnery, pořádají večírky, hrají hazardní hry. Časté případy poukazují, že závislé osoby mohou zaměnit drogu za intenzivní činnost a kreativní práci. Tato aktivita je nahrazena za drogu. Droga je

pouze jiná cesta vedoucí ke zvýšení hyperaktivity, činnost je pro jedince uspokojivá a již ji nepotřebuje. (Vavřínková a Binder, 2006), (Göhlert a Kühn, 2001)

Špaleková (2011) k těmto příčinám doplňuje:

- A. Únik před psychickými problémy až depresemi, kdy se člověk se dostává do situace, ze které neví, jak se dostat ven. Ne každý si v počátku uvědomí, jaké problémy v této volbě nastanou. Deprese se projevují ztrátou zájmů, vyhýbání se společnosti a přátelům. Projevy bezmoci mohou vést až k sebevražedným sklonům.
- B. Jedinec touží zažít stav příjemných pocitů a bezproblémovosti pro prožitek z euforie. V tomto případě uživatel touží po svobodě, při opakování se opět z tohoto důvodu k droze vrací.

Illes (2002) pojmenovává příčiny jako faktory farmakologické, osobnostní, somatické, psychické a percipitující, kde je příčina podnět. Environmentální faktor označuje příčinu prostředí a rodiny.

Kalina a kol. (2003) dělí příčiny závislosti dle úrovní:

Biologická - za biologické faktory můžeme považovat problémy v těhotenství u matky, průběh porodu, prodělané nemoci a traumata. Důležitým faktorem je i stav centrální nervové soustavy ovlivňující změny nálad, emocí a kognitivních funkcí.

Psychologická - psychogenní faktory jsou aktivní už v období nitroděložního vývoje a období porodu. Jde o prožívání psychických zážitků a traumat. Stresové situace matky se přenáší i na plod. Důležitým faktorem je i péče po porodu, harmonický vývoj, uspokojování potřeb, podpora v dospívání, deprese, úzkosti a psychické problémy.

Sociální - dítě si už zprvopočátku všímá vztahů okolo sebe. Tyto vztahy formují růst dítěte. Velice důležité vlivy na osobu dítěte ovlivňují vztah k druhým, např. k jiným rasám, k úrovni zajištění, k životu na vesnici nebo ve městě. Nejnáročnější je období dospívání v procesu sociálního učení, podílí se na něm i rodina.

Spirituální – autoři uvádí, že velkým mezníkem pro život je spirituální stránka, při které člověk se může o cokoli opřít. Nejde o účast v církvi nebo sektě, ale jde o přímý prožitek

Božství, naslouchání, života bez pocitu prázdna. Spiritualita je velice důležitá i při léčbě závislostí.

Pešek a kol. (2007) dělí příčiny dle důvodů takto:

Fyzický – zbavení únavy, uvolnění

Smyslový – zintenzivnění prožitku z hudby, sexu

Pocitový – uvolnit se od strachu, zlosti, vnímání pocitu štěstí

Vztahový – prolomení bariér v komunikaci, vyzvání partnera k tanci

Sociální – přijetí do skupiny, kde se cítím dobře

Politický – protest proti zákonům zakazující drogy

Intelektuální – vytváření nových pohledů na svět

Kreativně estetický – inspirace k vytvoření uměleckého díla

Filozofický – hledání smyslu života, pochopení myšlenek filozofů

Spirituálně mystický – navázání kontaktu s Bohem, s inkarnacemi

Arterburn, Burns (2001) rozdělují faktory ovlivňující zneužívání látek takto:

Média - Média velmi významně ovlivňují velkou část populace, zejména naše myšlenky, pocity a jednání. Lidé tráví sledováním médií spoustu času. I malé dítě vnímá pozitivně tyto reklamy na alkohol i legální drogy z důvodu zábavnosti, přátelství a pohody. V dětech tyto reklamy vyvolávají touhu zažít něco zajímavého a vzrušujícího.

Sexualita - množství alkoholu velmi ovlivňuje sexualitu. Problémem je malá informovanost o sexuální výchově, nedostatek sebevlády v důsledku užívání alkoholu, později drog.

Peníze - již média v nás vyvolávají touhu po penězích znamenající štěstí. Dnešní mladá generace má k dispozici mnohem více peněz než generace před nimi, stále častěji je utrácí za nepotřebné věci i drogy.

Vrstevníci - v nynější době se na první místo v žebříčku autorit dostávají kamarádi, dříve to byli rodiče. Je proto důležité všimnout si, s kým dítě tráví svůj volný čas - touží být jim podobní.

Rodina - významným faktorem příčin závislostí na drogách je přístup rodičů k drogám. Je prokázáno, že vyšší procento uživatelů alkoholu se objevuje u rodičů, kteří mají k alkoholu

pozitivní přístup. Je i důležité, co před dětmi rodiče vyslovují a říkají, každé dítě to velmi vnímá a přebere si to dle svého.

Sebevědomí - mezník identita je stěžejním faktorem pro problémy se sebevědomím. Právě nízké sebevědomí způsobuje problémy se sebehodnocením. Proto se osoba často snaží zařadit do společnosti prostřednictvím drog, díky zvykům kamarádů.

2.5 Abstinenční syndrom

Tento termín nahradil pojem somatický odvykací stav, při kterém dochází k velmi nepříjemným projevům ovlivněných drogou způsobující třes, zvýšený krevní tlak, neklid, poruchy spánku, nevolnost, pocení, zrychlený tep a záškuby končetin. (Orel, Facová a kol., 2009)

Mezi abstinenční příznaky při závislosti na alkoholu Kučerová (2013) uvádí nespavost, pocení, třes rukou i jiných částí těla, chorobnou úzkost.

Abstinenční stav je takový stav, jenž má příznaky fyzické (třes těla i prstů, očních víček, bolest hlavy, teplotu, změny tlaku, epileptické záchvaty) a psychické (podrážděnost, úzkosti a strach, deprese, halucinace, zmatenost a neklid). (Marádová, 2006)

10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí popisuje odvykací stav jako skupinu příznaků s různým stupněm závažnosti, vyskytující se při odvykání drog po dlouhotrvajícím užívání. Stupeň stavu je ovlivněn typem drogy a množstvím užívané látky. Odvykací stav může být doprovázen křečemi.

Odvykací syndrom neboli abstinenční syndrom je stav po odnětí drogy, po vysazení drogy opakovaně užívající. Tento stav nastává při nerovnováze těla, které se přizpůsobilo přítomnosti drogy. (Kalina a kol., 2003)

Abstinenční syndrom i odvykací stav se vyznačuje různými příznaky dle intenzity závislosti na návykové látce. Způsobuje fyzické a psychické projevy, u nichž je potřeba lékařské intervence. (Vykopalová, 2001)

Většina autorů uvedených v této kapitole se shoduje na tom, že závislost je skupina fenoménů, onemocnění, přinášející uspokojení, ale po vysazení látky člověka doprovází nepříjemné pocity, zdravotní i psychické problémy. Důležitým faktorem pro kontakt s drogami je prostředí, ve kterém se jedinec nachází, síla osobnosti, tedy samotný člověk s názorem a přístupem k drogám, samotná návyková látka a celkový stav jedince.

3 PREVENCE

„Život měříme skutky a ne časem.“ L.A. Seneca

Prevenici může provádět každý- rodič, kamarád, učitel, sourozenec i babička. Tím, že se člověku vysvětlí, co všechno se může stát při kontaktu s drogou, se může prevenci předejít. Snad ve všech školách probíhá protidrogová odborná prevence zaměřená přímo na věkovou kategorii dětí. Cílem protidrogové prevence je zmírnění, ukončení a nejlépe žádné kontaktování s drogou. V kapitole prevence jsou popsány druhy prevence včetně její definice, možné programy (např. ve školách nebo skupinách) a co dělat, aby prevence byla efektivní a účinná.

3.1 Pojem prevence

Prevence by měla lpět na zásadách porozumění a pochopení. Důležitá je rozhodnost, důraznost a podpora v nesnázích i v časech dobrých. (Illes, 2002)

Předcházení závislostem na drogách se nazývá prevence. Měla by být spojena s dlouhodobým procesem odvykání a zařazování se do běžného života. (Ondrejkoovič, Poliaková, 1999)

3.2 Druhy prevence

3.2.1 Primární prevence

Cílem prevence primární dle Radimeckého (2007) je předcházení nemoci pomocí aplikovaných postupů vedoucí k zabránění vzniku nemoci nebo úrazu, oddálení prvního kontaktu s drogou, ovlivnění chování při prvním kontaktu s návykovou látkou a minimalizace rizikového užívání.

Klasický systém primární prevence je cílený předcházení vzniku závislosti ještě před prvním kontaktem s drogou. (Vykopalová, 2001)

Primární prevence předchází vzniku závislosti a je určena pro ohrožené i neohrožené osoby bez rozdílu věku a pohlaví. (Ondrejkoovič, Poliaková, 1999)

Nováková (2000) rozděluje primární prevenci na *nespecifickou* primární prevenci, jež je určena všem lidem, co nemají jakýkoli kontakt s drogou. Nejprve je potřeba začít s prevencí v místech, kde může kontakt s drogou vzniknout z důvodu zvědavosti, tlaku v partě, touze být jiný než ostatní, zvládnání navazování nových vztahů, překonávání svého mindráku, problémů v partnerském životě, v práci, v rodině nebo ve škole.

Broža in Kalina (2003) uvádí, že *nespecifickou* primární prevenci může provádět každý bez ohledu na odbornost, na absolvované kurzy. Každý z nás ji šíří svým chováním a tím, že dodržuje společenská pravidla. Vedeme děti k odpovědnosti a správnému jednání.

Nespecifická primární prevence zahrnuje veškeré aktivity, podporující zdravý životní styl a snižující rizika vzniku nebo rozvoje patologického chování nahrazené zájmy. Vede k dodržování společenských pravidel a zdravého rozvoje osobnosti. (Martanová a kol., 2007)

Specifickou primární prevenci autor přibližuje blíže ke droze, informovaným přibližuje drogovou problematiku, seznamuje lidi s účinky drog, s následky užívání návykových látek a typech drog. Velice poukazuje na chování ovlivněné znalostmi a postoji. Zaměřuje se na konkrétní vzorce chování vyskytující se ve společnosti. Znamenají pro ni určité ohrožení, nebezpečí. Je tudíž potřeba přistupovat zodpovědně s kvalitními znalostmi a dovednostmi ke konání preventivních programů. (Broža in Kalina, 2000)

Preventivní programy specifické primární prevence jsou cíleny k práci ve skupině, snaží se předcházet a minimalizovat nárůst výskytu. Je určena pro děti v dospívajícím věku, kdy již formulují vlastní názory a postoje. V těchto aktivitách se učí zvládat rizikové situace při kontaktu s drogou, zvládnání stresových situací a tlaku na ně v životě kladené. (Martanová a kol., 2007)

Primární prevence je efektivní tehdy, pokud ovlivňuje znalosti, postoje, názory a realizuje je v chování. Miovský, a kol. (2010)

3.2.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se snaží o předcházení nemocí, minimalizaci raných stádií, zastavení závislosti, snížení dávky uživatele i počtu drogově závislých. (Radimecký, 2007)

Sekundární prevence se týká všech ohrožených skupin lidí. Některé skupiny jsou ohrožené více, jiné méně v závislosti na prostředí, rodině, způsobu života a osobnostních předpokladech. Důležité jsou i neúspěchy, vztahy s matkou a těžké chvíle ve škole. Cílem je zabránění drogové kariéře u ohroženého jedince. (Ondrejkoovič, Poliaková, 1999)

Adresná neboli sekundární prevence zahrnuje ovlivňování veřejných skupin lidí, které jsou ohrožené v závislosti na řadě faktorů, tj. v rodině, mezi vrstevníky, ve škole, v sociálních podmínkách a v netradičním způsobu života. Včasná intervence může zlepšit prognózu vzniku závislosti. (Vykopalová, 2001)

3.2.3 Terciární prevence

Terciární prevence má za úkol předcházet dalším škodám a možnému zhoršení zdravotního stavu. Pojem „Harm reduction“ je používán k snížení, minimalizaci rizik a zdravotních důsledků spojené s užíváním drog. Nyní je i používán ve spojení s užíváním drog legálních i nelegálních. Terciární prevence se snaží i o snižování nabídky a poptávky drog. Cílem této prevence jsou uživatelé drog injekční cestou s problémy představující hrozbu pro naši společnost. (Radimecký, 2007)

Možné opakování nebo pokračování v závislosti je cílená prevence terciární. Ta se zaměřuje na minimalizování důsledků problémů. Pomáhá těm, co již absolvovali léčebnou terapii. (Vykopalová, 2001)

Terciární prevence má zabránit opakovanému užívání drog po léčbě a abstinenci. Uskutečnění této prevence je velmi těžké a složité z důvodu možného opačného účinku na klienta. Pro provádění terciární prevence je důležitá odbornost terapeuta. (Ondrejkoovič, Poliaková, 1999)

Ústav pro lékařství amerických věd rozdělil prevenci do tří kategorií:

1. *Všeobecná prevence* – tento typ prevence je zaměřen pro širokou populaci, mají přinést prospěch všem, každému jedinci. Cílem je působit na mladou generaci tak, aby vůbec z vlastní vůle nepřišla do kontaktu s nelegálními návykovými látkami. Jako součást osnov pro výuku ve školách je Školní protidrogová prevence spadající do všeobecné prevence. (McGath a kol., 2006)

Všeobecná prevence je zacílená na velké skupiny lidí, např. ve školní třídě. Cílem je poskytnutí informací o problematice drog, ovlivňování postojů, vytvoření postojů k zamezení kontaktu s drogou a výskytu rizikového chování. (Martanová a kol., 2007)

2. *Selektivní prevence* – je určena pro skupiny populace, kde je možné riziko užívání a jsou určené faktory biologické, psychologické, sociální a environmentální. (Mrazek, Haggerty, 1994)

Programem selektivní prevence určené pro děti s poruchami chování je mimoškolní program pro děti. (McGath a kol., 2006)

Cílová populace této prevence jsou děti nebo dospívající se zvýšeným rizikem kontaktu s návykovými látkami - drogy však neužívají. (Nešpor, 1999)

Selektivní prevence je cílená pro osoby ohrožené, u kterých je možný kontakt s drogou a tím se zvyšuje náchylnost k rizikovému chování. Program vyžaduje individuální přístup náročný na čas i na kvalifikaci lidí vytvářející program. (Martanová kol., 2007)

3. *Indikovaná prevence* - tato prevence je určena pro osoby, u nichž se předpokládá riziko kontaktu s drogou. Prostřednictvím konkrétních programů se provádí vyhodnocování míry rizika pro závislost. (Mrazek, Haggerty, 1994).

Příkladem využití indikované prevence je intervence pro uživatele konopných drog u uživatelů. (McGath a kol., 2006)

Cílovou skupinou jsou děti a dospívající, kde není možná diagnostika užívaných látek, ale vykazují varovné znaky. (Nešpor, 1999)

Zacílená skupina při indikované prevenci jsou lidé vykazující známky sociálně patologických jevů a problémového užívání drog. Cílem je také minimalizace těchto jevů a snížení následků, které způsobuje problémové chování. (Martanová, 2007)

Kalina a kol. (2003) rozlišují drogovou prevenci na primární, sekundární a terciární. Charakterizují je dle předpokladů:

Primární - má za úkol podporovat přirozené zrání jedince nejbezpečnější cestou při hledání „vlastního já“. Při *biologickém předpokladu* se dbá na správnou výživu, zdraví, léčbu nemocí, rehabilitaci handicapů, předcházení úrazů. Z *psychologického předpokladu* je zřejmá prevence nudy. Jedinci jsou zvědaví, nemají vlastní program volného času a často mají nízké sebevědomí, proto sáhnou po droze. Je potřeba dítě vést k samostatnosti, komunikaci, sdílení hodnot, učení se asertivitě. *Sociální předpoklad* uvádí pocity vyčlenění z party vrstevníků, z komunity, je odlišné. Je nutná sociální integrita, prosociální chování, dobrovolná činnost, jak předávat dětem „obraz dospělosti“. *Spirituální předpoklad* popisuje rizikové faktory kontaktu s drogou: absence smyslu života, absence uctívání autority, materialismus.

Sekundární - cílem je zastavení, odpoutání od prostředí, kde se vyskytovala droga, detoxikace těla. Jako metody sekundární prevence používá pohled do životních událostí, pohled na špatný život při užívání drog, vytváření náhledu stavu při aplikaci látky, života bez drogy. Jedinec hledá sám sebe, smysl života, nástroje ke změně v užívání a upevňování hodnot spojené s absencí. *Biologické předpoklady* u sekundární prevence se snaží o léčbu nemocí související s užíváním drog a látek udržující stav při odvykání. U *psychologických předpokladů* je cíl určen na celého klienta, zejména na psychické problémy spojené s rozvojem závislosti na návykových látkách. S tímto problémem pracuje psychoterapie při skupinové psychoterapii v terapeutických komunitách. *Sociální předpoklady* jako fyzické práce, hledání zaměstnání, kontakt s úřady velice ovlivňují léčbu a stav odvykání. U *spirituálních předpokladů* je léčba cílená na filozofii Anonymních alkoholiků, která se jeví cílená k vytvoření životního smyslu, sounáležitosti, soucítění s druhým člověkem.

Terciární - předchází vážnému užívání drog. Může vyústit ve vážné zdravotní a sociální problémy. Cílem terciární prevence je resocializace do společnosti u klientů, kteří mají za sebou léčbu s abstinencí a klientů v substituční léčbě. (Kalina, 2001)

3.2 Preventivní programy

Jednorázové preventivní programy

V dřívějších dobách byly jednorázové programy jediným preventivním působením pro mládež ve školách. Jsou časově nenáročné a ne každého zaujmou. Někteří lektori tento typ programu zavrhuji z přesvědčení, že efektivní je pouze dlouhodobé působení na dítě. Programy dělají proto, že alespoň nějaká prevence ve školách probíhá a jednorázové jsou jen pouhým doplňkem prevence drog.

Přednášky a besedy

Tento typ prevence většinou realizuje dvojice lektorů. Je možnost i pouze jednoho lektora v době dvou vyučovacích hodin buď s jednou třídou, s více třídami najednou. Existují dva přístupy předání informací a prevence drog, kdy lektori aktivně zapojují žáky do aktivit a prožívají různé role při přednáškách s následnou diskuzí. Lektori chtějí lidem předat informace o účincích drog, následcích, fungování metabolismu při užívání návykových látek, informace o trestních zákonech ve vztahu k drogám, lidských hodnotách, které se mění při užívání drog.

Pořady

Přednášející předávají posluchačům problematiku drog pomocí filmu a her. Při programu pořady se mohou diváci zapojit, prostřednictvím hudebních i divadelních vstupů ukončené diskuzí. Tyto akce jsou i kombinovány s vystoupením známého člověka pro motivaci účastníků. Komponované pořady jsou určeny všem věkovým kategoriím.

Dlouhodobé preventivní programy

Dlouhodobé programy jsou rozděleny do věkových kategorií dle věku. V programu pro předškolní děti je hlavním cílem podpora zdraví, hygieny a výživy, vztahů s ostatními lidmi, kouření a drog. Důležitý je pohyb a rostliny kolem nás. U dětí mladšího školního věku je program zaměřen na látku probírající v prvouce. Většina témat je společná s tématy pro předškolní děti. Učitelky prvního stupně témata o drogách s dětmi neprobírají. U dětí ve věku 4. a 5. třídy se v diskuzi řeší problematiku drog - proč lidé užívají drogy, jaké jsou základní drogy a jak na člověka působí. Jedním z důležitých částí programu u těchto dětí je nácvik nebezpečných situací např. odmítnutí drogy. Na druhém stupni základní školy je program veden formou vysvětlování bloků pro předcházející věkovou

skupinu. Třídí se následky dlouhodobého užívání drogy, děti se seznamují s možnou pomocí závislým. Důležitá témata v tomto věku jsou mezilidské vztahy, řešení svých problémů, poznání sebe samotného a komunikaci s druhými. (Kalina, 2003)

Školní metodik prevence

Pojem školní metodik prevence se v českých školách změnil. Dříve byl nazývaný *protidrogový preventista*, v druhé polovině 20. let 20. století se přejmenoval a dospěl určitých proměn jako školní metodik prevence. Dříve bylo úkolem tohoto pracovníka prevence protidrogová a prevence sociálně patologických jevů. Od tohoto data se o problémy s drogami staral školní metodik prevence a o prevenci sociálně patologický jevů výchovný poradce. (Knotová a kol., 2014)

Úkol metodika prevence ve školách je koordinovat a realizovat preventivní programy, aktivity na prevenci záškoláctví, závislost, zneužívání, patologické chování. Metodik prevence vede učitele v oblasti prevence patologického chování dětí, dohlíží na vzdělávání pedagogů v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Úkolem je i integrace cizinců na škole a prevence rasismu. Tento člověk informuje odborné pracoviště o průběhu prevence, o výskytu sociálně patologického chování, dále zakládá, vede záznamy a zprávy o dětech v péči poradenských zařízení. (Kalina, 2003)

Metodik prevence vyhledává žáky s rizikovým a sociálně nežádoucím chováním, kterým poskytuje důležité informace. Spolupracuje s třídními učiteli a všímá si varovných signálů ve třídě. (Martanová, 2007)

Školní metodik prevence zajišťuje metody vyučování a seminářů při prevenci rizikového chování. Mezi rizikové chování ve školách řadíme šikanu, agresivitu, rizikové sexuální chování, užívání drog, neinformovanost rodičů, učitelů i žáků o těchto problémech. Úzce spolupracuje s třídními učiteli, aby správně předcházeli těmto problémům, v případě výskytu je správně řešili. (Geisslerová a kol., 2012)

Prevence na školách by měla být prováděna jako nepřetržitý proces, jenž je přiměřený a přizpůsobený věkovým kategoriím, plánovaný dle poznatků o drogách, zaměřený na řešení případných nesouladů a problémů předcházející s užívání drog. Měl by zapojovat rodinu dětí a učit je komunikovat, spolupracovat s dítětem. (Marhounová, Nešpor, 1995)

3.3 Efektivní prevence

Aby prevence byla efektivní, je zapotřebí předcházet užívání návykových látek, vzdálit setkávání s návykovými látkami, minimalizovat experimentaci s návykovými látkami a předejít zdravotním problémům a komplikacím.

(Ringwalt et A al., 1991)

Efektivními faktory prevence jsou: vytváření programů pro děti, práce s rodiči a seznamování se s problematickým chováním dětí formou letáků a publikací nebo zapojení programu na třídních schůzkách. (Nováková, 2000)

3.4 Program prevence

U prevence užívání látek odpovídá pravidlo, že čím je nižší věk u dítěte, tím je program prevence směřován k ochraně zdraví. Pro starší děti se program zaměřuje na konkrétní návykové látky. Součástí preventivního programu je prevence nelegálních i legálních návykových látek a to proto, že užívání legálních látek zvyšuje riziko přechodu k nelegálním látkám a zvyšuje nárůst užívání legálních návykových látek v dospívání.

V těchto programech se účastníci programu aktivně zapojují do aktivit, prožívají konkrétní situace, jako např. odmítání drogy, odolávání tlaku party, zvyšování sebevědomí, sebeovládání, rozhodování o sebe sama ve spojení s kontaktem s návykovou látkou.

(DuPont, 1989)

Autoři uvedení v této práci se shodují, že primární prevence může být uskutečňována každým bez ohledu na odbornost. K uskutečnění sekundární a terciární prevence je zapotřebí zkušeností a znalostí, aby program splnil požadavky správným způsobem. Prevence jako předcházení vzniku závislosti je prováděna již v každé základní i střední škole, kde splňuje určitou, ale důležitou úlohu v kruhu vrstevníků.

4 RODINA A NÁVYKOVÉ LÁTKY

„Domov je to, co nedokážete popsat ani tisíci slovy, ale srdce jej pozná v jediné vteřině.“

Autor neznámý

Co pro nás všechny znamená rodina? Rodina je základ všeho, kde se tvoří základní vztahy, vytváří se řeč, buduje se zdravé sebevědomí a má nejsilnější pouto bezpečí, v rodině má vládnout důvěra. Ti, co rodiny nemají, jsou většinou poznamenáni na celý život. V případě výskytu drog je potřeba vzájemné pomoci, vyhledat odborníka a být důsledný. Vychovávat dítě není vůbec jednoduché a univerzální způsob neexistuje. Proto je zde k dispozici pár rad jak předejít vzniku závislosti, co dělat při výskytu drogy, jak poznat na cizím dítěti, že rodina je v ohrožení drog včetně alkoholu, na koho se v případě ohrožení dítěte obrátit.

4.1 Rodina

„Rodina je primárním kontextem lidské zkušenosti od kolébky až po hrob.“

(Sobotková, 2001 s.9)

Rodina jsou lidé se společnou historií, nynější přítomností a očekávanou budoucností s propojenými vztahy. (Kramen, 1980)

Rodina se může přímo i nepřímo podílet na vzniku, výskytu a rozvoji rizikového chování dítěte. Následně může dojít ke kontaktu s drogou, rodina může i rizikovému chování předcházet.

(Nešpor, 2000)

Rodina je u člověka primární skupina, která tvoří základ společnosti. Probíhá v ní socializace, formování osobnosti, rozvoj emocí, návyky, vůle, dovednosti a schopnosti. (Sochůrek in Juráková, 2000)

4.2 Dítě a droga

4.2.1 Zdravá pravidla a prevence drog v rodině

Ptáčková pravidla rodiny zahrnuje do desatera :

1. *Dítě, které je nadměrně kritizováno se naučí odsuzovat.*
2. *Dítě, které je bito, se naučí prát.*
3. *Dítě, které je vystavěno posměchu, se začne stydět.*
4. *Dítě, které je ponižováno, ztrácí sebedůvěru.*
5. *Dítě, které se setkává s tolerancí, se snáze naučí trpělivosti.*
6. *Dítě, které je chváleno, získá sebedůvěru.*
7. *Dítě, s nímž se hraje rovná hra, se naučí spravedlnosti.*
8. *Dítě, které je obklopeno přátelstvím, se naučí laskavosti.*
9. *Dítě, které prožívá pocit bezpečí, se naučí důvěřovat.*
10. *Dítě, které je milováno, je schopno lásky*

Nešpor, Csémy (1994) ve své knize popisují tato pravidla:

1. Žádný alkohol nebo drogy do 18 let
2. Určení důsledků při porušení pravidel
3. Neústupnost vůči vydírání
4. Právo kontroly
5. Informovanost o problematice

Nešpor a Scheansová později roku 2009 přidávají další pravidla:

1. Najít dítěti výplň času, zájmy, které ho budou bavit
2. Naučit dítě odmítat jakékoli drogy a alkohol
3. Spolupráce v širší rodině (Nešpor a Csémy, 2003)
4. Posilování sebevědomí dítěte, chválit ho
5. Posilování hodnot a cílů

Biddulph (1999) rozděluje dva druhy lásky potřebné ve výchově:

Něžná láska – je schopnost, kdy se rodič ke svým dětem chová srdečně, laskavě, láskyplně. Při něžné lásce musí rodiče v komunikaci s dítětem odstavit problémy stranou a dítěti se

věnovat - tehdy se stávají sami sebou pro správnou výchovu. Je potřeba lásce dát prostor k růstu, ne se do ní nutit. V případě svých negativních zážitků z dětství se snažit lásku v sobě objevit.

Přísná láska – heslo pro rodiče s přísnou láskou je „ stojím si za svým“, a to v dodržování pravidel. Znamená však i rozhodné a rozumné chování s láskyplným úmyslem, nejedná se o lásku chladnou a necitlivou. Výchova dítěte je spojena se strachem o bezpečnost, o úctu k ostatním za účelem být a žít šťastně.

Problém v rodině je pro rodiče signál, že je potřeba rovnováhu těchto dvou druhů lásky upravit.

Tajemství v dobré výchově obsahuje:

Sílu dotyku, v níž je potřeba dítě pohladit, pomazlit, i když dospívající děti o dotek v tomto období nemají zájem. Je projevem lásky, podpory, kterou potřebuje každý člověk. Povzbuzuje i imunitu, v krvi díky dotekům lásky stoupá množství hemoglobinu. Říká se mezi savci, že je to jeden ze základních vitamínů pro zdravý růst.

Důležitá je pochvala, čas pro společné chvíle, zvyšování schopnosti mít rád k pozitivnímu posunu atmosféry v rodině, neřešení věci neaktuálních věcí („Sežene si po studiu práci?“) a minulosti, dovolit dětem být dětmi, rozvíjet hru.

Aby se dítě mohlo zdárně vyvíjet, potřebuje v rodině zázemí k uspokojování potřeb k budoucímu rodičovství. Již Aristoteles prohlašoval, že rodina je buňkou státu. Rodina je pro všechny členy domovem, přístavem, soukromím s pocitem bezpečí jako základ pro vytváření životních aktivit. (Vymětal, 2004)

Pomocí rodičů se učíme chápat věci kolem sebe. V rodině, u rodičů hledáme bezpečí, jistotu. Při naplnění si vytváříme pocit důležitosti a hodnoty ve světě, ve společnosti. (Barnardová, 2011)

4.2.2 Důvěra v rodině

V okamžiku, kdy vám dítě začne o něčem vyprávět, odložte všechny činnosti a začněte jej poslouchat.

Dítě s vámi nekomunikuje pouze verbálně, ale i mimikou, gesty, výrazem tváře, držením těla a tónem hlasu. Zkuste tyto věci vnímat a porovnávat s verbálními - zda jde o jednotnou věc, či říká něco a vy vidíte úplně něco jiného. Pod slovním spojením „mě nic není“ něco skrývá. Může to být samota, trápení, apod. I vy můžete s dítětem komunikovat neverbálně - úsměv mnohé značí, objetí nebo poplácání po zádech znamená pochvalu a ocenění.

Často dítě povzbuzujte k tomu, aby si s vámi povídalo a neodpovídejte slovy „hm“ nebo „aha“. Příliš se nevyptávejte, ale raději naslouchejte a snažte se dítěti porozumět. Dávejte si pozor na tón hlasu.

Na dítě si udělejte každý den alespoň chvíli čas, věnujte se pouze jemu.

Snažte se dítěti co nejméně lhát. Raději řekněte nevíم, při chybě se omluvte. Tím velice posílíte vztah. (Nešpor, Csémy, 1994)

4.2.3 Pomoc pro rodiče

Důležité pro rodiče je se neobviňovat, zaměřit se na problém konstruktivně, vyhledat pomoc u odborníků co nejdříve. Může pomoci i škola, širší rodina. Snažte se nepomáhat dítěti v okamžiku nesnází, ale až při léčbě. Určete si konkrétní kroky a podle nich se řiďte, dávejte si pozor na cenné věci.

Dle zákona o rodině 94/1963 Sb. změněný na občanský zákoník 89/2012 Sb. rodiče nemohou dítěti v jeho chování nechat volný průběh v závislosti s návykovou látkou, pokud nechtějí riskovat vlastní problémy, nenechat se vydírat. Pokud je dítě pod vlivem drogy, nediskutujte s ním, najděte si někoho, kdo má stejný problém.

(Illes, 2002)

Pešek a kol. (2007) uvádí, co dělat, když rodiče zjistí přítomnost drogy v životě dítěte:

- Fyzické násilí nic neřeší, nevede k cíli. Dítě utíká do party a truceje, mstí se. Drogy jsou pro uživatele úleva od psychických problémů, křivdy.
- Důležité je určit pravidla a dodržovat sankce za nedodržení a to nejlépe hned.
- Pokud dítě odejde z domova za partou a drogami, nevyhazujte je, nezanevřete na něj.

- Připomínejte sankce, motivujte, čemu se při ukončení kontaktu s drogou vyhne.
- Neobviňujte jiné členy rodiny.
- Neskryvejte problém, řešte ho.
- Nenechte se dítětem vydírat.
- Odměňujte dítě při dobrém chování.
- Plánujte s dítětem společný čas.
- Sledujte změny na dítěti a buďte trpěliví.
- Scházejte se a dělejte rodinné porady se členy rodiny.
- Spolupracujte s odborníky.

Při zjištění informace, že dítě má kontakt s NL je potřeba nekomplikovat situaci neuváženými činy, ale zklidnit se a vyhledat odborníka.

(Stuchlík in Hajný, 1999)

4.2.4 Rizikové chování pod vlivem drogy

Pokud je dítě předávkované drogou, může tato situace vůči vám i záměrná nebo provokující. Pozor na úrazy - úraz hlavy může způsobit krvácení a ohrozit život dítěte. Vyhrožování sebevraždou nemusí být vždy pravdivé, je ale těžké jej odlišit. Při těchto výhružkách raději volejte záchrannou službu. Vliv drogy na tělo vašeho dítěte může způsobovat nesmyslné až ohrožující situace. Obráťte se na lékaře, psychiatra nebo na zařízení pro léčbu závislostí.

(Nešpor, Scheansová, 2009)

4.2.5 Rizikové znaky u dětí

Fyziologické znaky:

Opilost v obličeji, pokleslá víčka, červené oči, cukání očí, rozšířené nebo nepatrné zorničky, bledost, opary, abscesy, vyrážky, změna ve stylu mluvení, pokles fyzické zdatnosti, speciální chutě zejména na sladké, ztráta váhy a chuti, oslabená imunita.

Chování:

Nevytříbené chování, náladovost, deprese, podrážděnost, odmítání i slabé kritiky, nezájem, uzavřenost, ztráta zájmu, jenž byl v minulosti důležitý, pokles zodpovědnosti, změny v nápadech, hodnotách, změna okruhu přátel.

Škola:

Špatné výsledky, nekoncentrovanost, nezájem o jakékoli učivo, vysoká absence, neupravenost, ztráta peněz, agrese.

(Illes, 2002)

4.3 Rodiče a droga

4.3.1 Vliv návykového chování rodičů na dítě

Rodiče s nadměrným užíváním alkoholu mají sklon k abnormální přísnosti nebo k liberalizaci. Tyto extrémy se mohou často střídat. Výzkum dokazuje výskyt brzkého pití alkoholu dětí v mladším věku u rodičů užívající vyšší míru alkoholu. U těchto dětí je důležitá prevence a je potřeba je před alkoholem chránit. (Nešpor, Csémy, 2003)

Wegscheider-Cruse (1989) uvádí role dětí v rodině závislých:

Nejstarší ze sourozenců v situaci závislých rodičů se postaví do role „*rodinného hrdiny*“, který přebírá nároky za rodiče. Snaží se přebírat zodpovědnost a výchovu na sebe. V dospělosti tohle dítě může ale trpět pocity méněcennosti.

Tzv. „*dítě ztracené*“ v této rodině je uzavřené, s nikým nekomunikuje, stahuje se do sebe. Je důležité těmto dětem věnovat pozornost.

Dítě jako „*klaun*“ se chová vesele, odvádí pozornost od problému, stále se směje. Je potřeba neposilovat tuto roli, ale měly by se hledat způsoby, jak dítěti pomoci.

Role „*černé ovce*“ je skryta pod problémy vycházející z rodiny. Dítě je zlobivé, měl by se překonat problém a stanovit hranice.

Není zjištěné, kdy jsou děti zralé poznat na rodičích, že užívají drogy. Většina případů uvádí, že nelegální látky děti přisuzovaly rodinnému životu. (Barnardová, 2011)

4.3.2 Rizikové faktory u rodičů

1. Výskyt jakékoliv návykové choroby u rodičů zvyšuje riziko kontaktu i u dítěte.
2. Děti, jejichž rodiče jsou závislí na alkoholu, jsou ohroženy nejen tím, že se mohou stát závislé na alkoholu, ale i na jiných návykových látkách.
3. Málo času a péče, nedostatečný dohled a slabé citové vazby k dítěti v dětství.
4. Nesoustavná a přehnaná přísnost, nepřiměřené násilí, týrání a sexuální zneužívání dítěte.
5. Schvalování užívání drog a pití alkoholu.
6. Podceňování a nízké očekávání od dítěte.
7. Špatné společenské, duševní fungování a osamělost rodičů, lhostejnost vůči okolí, dokonce i nepřátelství.
8. Vážná duševní choroba v rodině.
9. Výchova jen s jedním rodičem, který rodinu nezvládá a nemá možnost využití pomoci od příbuzných.
10. Časté stěhování rodiny.
11. Dítě žije bez domova a bez rodiny.
12. Závislost na návykové látce buď u matky, nebo u otce
13. Vážná duševní nemoc matky nebo otce. (Nešpor, 2007)

4.3.3 Specifika působení návykových látek u žen

- A. Ženy bývají ve vztahu k návykovým látkám zdrženlivější a opatrnější, je tedy zřejmé, že v porovnání s muži je tento počet uživatelů menší.
- B. Zdravotní problémy, způsobující návykovou látku u žen, nastávají mnohem dříve.
- C. Žena se častěji dostane do problému s návykovými látkami kvůli partnerovi.
- D. Ženy pod vlivem návykové látky se podstatně méně dopouštějí trestných činů a násilného jednání.
- E. Závislé ženy trpí častěji depresemi a úzkostmi, ale méně častěji se projevují poruchy osobnosti než u mužů.
- F. Ženy mívají silnější pud sebezáchovy než muži

G. Ke specifickým ženským problémům patří riziko poškození plodu v těhotenství v důsledku používání návykové látky, kouření, pití alkoholu. Kromě fetálního alkoholového syndromu dochází asi čtyřikrát častěji k méně nápadným postižením, která se projevují nižším intelektem a častějšími poruchami chování. Později i poruchami osobnosti, k vyšší kriminalitě a sexuálními poruchám.

H. Závislá žena bývá častěji napadána, týrána a sexuálně zneužívána.

CH. Rodiny závislých žen trpí jejich problémem, více než u závislých mužů.

(Nešpor, 2007)

4.4 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Orgán sociálně-právní ochrany dětí, dále „OSPOD“, patří do Odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Starají se o práva a podpory dětí, zájmy dětí a zajišťuje jejich plnění. OSPOD je pro všechny, kteří mají pochybnosti o zajištění bezpečí a potřeb dítěte. Orgán ochrany může kontaktovat i děti, jimž je ubližováno.

Zaměřuje se na agendy:

- Terénní sociální pracovník zajišťuje pomoc ohroženým dětem, dětem s nedostatečnou péčí
- pracovník pro náhradní rodinnou péči
- kurátor pro děti a mládež potřebný pro osoby, co mají problém s trestnou činností

OSPOD je povinen zajistit ochranu dítěte po rozvodu rodičů, při zneužívání, zanedbávání týraného dítěte, řešení situace, kdy je dítě narozeno matce mimo manželství. Dále také řeší zabezpečení bezpečí dítěte např. při šikaně, při níž provádí poradenskou činnost rodičům a dětem. Vyhledává ohrožené děti, provádí školení pro pomoc v poradnách, zdravotnických zařízeních, zastupuje dítě v trestném řízení. (Bukovská a kol., 2010)

Primárním kolem orgánu sociálně-právní ochrany pro děti je ochrana a blaho dítěte. Dítě má právo na pravidelné kontakty s rodiči, důvod omezení by nastal v případě

fyzického nebo psychického ohrožování. O kontaktu rodičů a dítěte rozhoduje soud. Orgán dohlíží na situaci a řeší kroky k nápravě situace, nejčastěji jde o rozhovor s rodiči, opatření k nápravě nynější situace. S návrhy řešení se orgán může obracet na soud.

U každého dítěte, u něhož byl ustanoven opatrovník, je vedená dokumentace obsahující záznamy o šetření a jednání s rodiči, kopie spisů ze soudu. Nejsou volně k nahlédnutí z důvodu mlčenlivosti. (Novák, Průchová, 2005)

Kolektiv autorů se shoduje na tom, že se rodina může podílet na vzniku kontaktu s drogou, ať už přímo nebo nepřímo. Může však i styku s drogou předcházet možnou prevencí, vysvětlováním možných závažných problémů spojených s návykovou látkou, příkladným chováním, všímáním si dítěte a vytvořením volného času pro dítě. Je důležité, aby dítě mělo výplň volného času a možnosti seberealizace v činnostech, které ho zajímají.

5 INTERVENCE A LÉČBA

„Když ti život dá ránu, oklepej se. Když ti vyrazí dech, tak se pořádně nadechni. Když tě srazí na kolena, tak se zvedni, protože nikdo jiný to za tebe neudělá.“ Neznámý autor

V této kapitole je popsána pomoc případů výskytu drog v rodině, ve škole, u kamarádů. V nynější společnosti je už spousta zařízení pomáhající osobám s drogovými problémy z oblasti sociální nebo medicínské. Ve všech těchto pomocných zařízeních ochotně poradí a pomůžou v jakémkoliv stádiu užívání návykových látek.

5.1 Protidrogová intervence

Intervence je opatření, které reaguje na zvýšené riziko zdravotního či sociálního selhání. (Nešpor, 1999)

Intervence je účinná tehdy, pokud vykazuje výsledky zlepšení než jiné intervence (placebo) a efektivní, jestliže je vykazován v normálních reálných podmínkách.

Pro léčbu drogové závislosti je k dispozici spousta nejrůznějších škál. Nejčastěji se psychosociální intervence uplatňuje v kombinaci s farmakologickou léčbou, vede k jistému zlepšení stavu závislého. Doba léčby je klíčovým bodem a je individuální. Bylo však zjištěno, že nejlepší výsledky léčby byly v době nejméně tří měsíců při sezení alespoň jedenkrát týdně. (Schulte a kol., 2010)

Schulte a kol. (2010) dělí intervenci:

Ambulantní psychosociální intervence – sahá od motivačních rozhovorů, krátkodobých intervencí až po následnou péči

Ústavní psychosociální intervence - se uplatňuje v zařízeních od pobytové léčby po terapeutické komunity

Substituční léčba – podporuje závislého jedince s farmakologickou intervencí a psychologickou péčí

Detoxikace – detoxikuje organismus ve specializovaných medicínských centrech

5.1.1 Kognitivně-behaviorální terapie

Tato psychosociální intervence usiluje o změnu kognitivních funkcí, názorů a chování. Obsahem jsou názorná cvičení jak zvládat chuť na drogu a monitorování zdravotních problémů způsobené drogou. Dalším cílem je prevence porušení abstinence a tím vyhýbání se rizikovým situacím a dovednostem nátlak zvládnout.

Výsledky této terapie jsou neúčinnější u pacientů trpících závislostí v kombinaci s duševní poruchou. Výzkum zjistil, že tato terapie byla neúčinnější u uživatelů kokainu.

(Schulte a kol., 2010)

Význam slov kognitivně-behaviorální v překladu znamená poznávání chování, tedy vysvětlení mechanismu vzniku chování a myšlení. Při terapii se nacvičují jiné vzorce chování, např. odmítnutí, která mohou být přehrávána a prožívána. Terapie se snaží o zachycení nebezpečných myšlenek a učení se jim velet. (Ehrmann a kol., 2010)

Kognitivně-behaviorální terapie má dle Klebera (2006) dlouhodobé výsledky v poklesu zpětného užívání kokainu po léčbě. Je efektivnější z hlediska dlouhodobé léčby než jiné psychosociální intervence. Součástí programu jsou i domácí úkoly, které úzce souvisely s udržely léčbu. Programy měly úspěch i ve zvládnání dovedností. V australské studii vyšlo najevo, že se pacientům zlepšily somatické symptomy, úzkosti deprese a síla k odmítání drogy.

5.1.2 Motivační rozhovory

Tato terapie čerpá z poznatku kognitivně-behaviorální terapie a byla vyvinuta Millerem a Rollnickem v roce 1991. Cílem je zaměření na motivaci ke změně v problémovém chování, vytváří empatii a podporu sebeúčinnosti. Je často používána jako krátkodobá intervence.

Časem byla zjištěna efektivita v terapii díky motivaci v léčbě, kdy rozhovory posilovaly motivaci k abstinenci, zejména po léčbě, kdy je pro klienty důležitá. Při motivaci je potřeba bezpečí, důvěra a volné vyjadřování emocí, myšlenek, respekt a empatie ke klientovi. (Ehrmann a kol., 2010)

5.1.3 Posilování komunitních vazeb

Vychází z části z metod Kognitivně-behaviorální terapie. Při posilování komunitních vazeb je při této terapii důležitým článkem působení prostředí - hlavně rodiny, zájmů, práce a vrstevníků, mnohdy se terapie kombinuje s programem, který je založen na odměňování, pobídkové programy a zpětnou vazbu.

Nejčastěji využívaná k léčbě kokainu.

5.1.4 Contingency management

Contingency management je založen na behaviorálním přístupu. V programu cíl spočívá v tom, že tzv. odměny se udělují těm, co mají stále negativní výsledky moči pro posílení abstinčního chování. Odměny jsou realizovány formou cen nebo kupónů, za kupón jsou určitá privilegia v léčbě.

Bylo zjištěno, že tato forma terapie je efektivní v minimalizaci užívání drog a udržení v léčbě. Výsledky těchto účinků bývají zpravidla ale jen krátkodobé.

Je dokázáno, že contingency management v kombinaci s farmakoterapií pomáhá v setrvání a dokončení léčby při závislosti na opioidech.

5.1.5 Cue exposure therapy

Princip této terapie je založen na teorii učení, kdy je pacient vystavován působením podnětů a spouštěčů připomínající užívání návykové látky. Jako příklad uvádí autor u drogově závislých pohled na injekční stříkačku, kontroluje reakci a změnu odezvy.

Určitá studie dokazuje vyšší výskyt počtu případů, při kterém pacienti propadli relapsu a tím i ukončili léčbu.

5.1.6 Psychodynamické a interpersonální terapie

Psychodynamická terapie je původem psychoanalytická a řeší otázky konfliktů, problémových situací a vztahů. Významným prvkem je vztah pacienta s terapeutem. Interpersonální terapie je zaměřena na vztahy a otázky týkající se řešení interpersonálních problémů. Při klinické studii byla tato terapie porovnávána s kognitivně-behaviorální terapií, byly zjištěny lepší výsledky u kognitivně-behaviorální terapie.

Součástí je psychoanalýza. (Kleber, 2006)

5.1.7 Poradenství

Poradenství je intervence zaměřená konkrétně na klienta a cílem je překonávání jeho problémů. Ve spojených státech bylo poradenství založeno na 12-ti krocích při skupinové i individuální terapii.

Poradenství je užitečné při dosažení zdržlivějšího užívání látky.
(Schulte a kol., 2010)

V poradenství jde v užším slova smyslu o poskytování informací dle zakázky klienta k řešení problému, v širším slova smyslu umožňuje porozumění a prozkoumání svých slabých i silných stránek, nalezení způsobu, jak zlepšit stav svého života. Cílem je nahlédnout na sebe samotného, na druhého a získání nových dovedností. (Matoušek, 2003)

5.1.8 Skupinové poradenství

Studie asociace Národní institut pro drogy a zneužívání drog v USA porovnávala čtyři druhy poradenství. Skupinové poradenství, kognitivní psychoterapii, skupinové poradenství s individuálním poradenstvím, skupinové poradenství s kognitivní psychoterapií a skupinové poradenství s expresivní psychoterapií.

Nejúspěšnější terapií bylo skupinové a individuální poradenství, a to ve snížení užívání návykové látky. Další kombinace terapií měla vzájemně podobné výsledky.

5.1.9 Program dvanácti kroků a další svépomocné intervence

Program dvanácti kroků je jedním z nejstarších programů v Evropě.

5.1.10 Terapeutické komunity a další typy pobytové léčby

Tato terapie vychází z přístupu pobytové léčby původem z USA. Cílem je udržení abstinence za pomoci psychoterapie, ergoterapie a dalších terapeutických technik.

5.1.11 Další skupinové a rodinné terapie

Cílem skupinové terapie je posílení motivace k abstinenci. Skupina představuje pro klienta zpětnou vazbu. Je zde atmosféra, kde se může klient svěřit, terapeut i ostatní klienti jej podporují a respektují. (Schulte, 2010)

Rodinná terapie

Matoušek, Palzarová, a kolektiv (2014) uvádí, že spoustu rodin si nechtějí připustit vidět problém v jiné perspektivě a nechtějí měnit zaběhlé zvyky. Pojem obrana je v rodinné terapii jeden ze základních znaků. V době, kdy terapeut vnímá vztahy s nadhledem, jinak než členové rodiny. Když rodina klade odpor, terapeut má možnost svou perspektivu vést do správného směru a rodinu přesvědčit o řešeních.

Kagan a Schlossberg (1989) popisují obranné projevy důkazem vnitřních problémů v rodině.

Madsen (1999) ve svém díle tvrdí, že terapeut má se snažit situaci pochopit, ne násilím nutit nemožné. Autor i uvádí důležitý mezník průběhu terapie určení prospěšných kroků a probírání výsledků úkolů.

Závažnými stěžejními problémy v terapii jsou fakta, která někteří členové popírají, např. závislost na návykových látkách. Účastníci terapie často chtějí problém vyřešit ihned, vytvářejí tlak na terapeuta, zablokují vztah terapeuta a užívajícího návykové látky - je důležité terapii dodržovat v jisté posloupnosti. U terapie těchto problémů se hledají „spojnice“ a logiku řešeního. Tím se vytváří porozumění členů rodiny.

Přístupy v rodinné terapii jsou cílené na jeden problém nebo na sféru dobrého fungování rodiny - *parciální*, určené na potřeby rodiny – *komplexní*.

Mezi postupy řadíme *přímou nemateriální pomoc* (jako kompenzaci - pomoc s úklidem, žehlení apod.) *přímou materiální pomoc* (koupě oblečení, jídla, získání finančních dávek) *poskytnutí informací* (např. nemají možnost získat), *přímé rady*, *pokyny* a *reflexe dění* (rozebírání souvislostí).

(Matoušek, Palzarová, a kol., 2014)

McMasterský model je cílen na běžné fungování rodiny. Řeší problémy, vzájemnou komunikaci, role, emocionální reakce a účast, kontrolu chování.

Procesuální model navazuje na McMasterský model, obsahuje plnění úkolů, rozdělení rolí, vzájemnou komunikaci členů rodiny, emoce, kontrolu, hodnity i normy.

Diagnostický rozhovor s rodinou

Rozhovor mezi terapeutem a rodinou Barker (2012) člení do fází:

1. První kontakt

Nápad kontaktování terapeuta může vzejít z jednoho ze členů rodiny. Rodina by měla vědět informace o terapeutovi, jakým způsobem s rodinami pracuje, kdo bude u terapie přítomen, jak dlouho potrvá první sezení, jaké budou aktivity do doby příchodu rodiny apod. Je třeba vysvětlit členům rodiny, proč je důležitá účast všech členů rodiny.

2. Navázání kontaktu s rodinou

Nejprve se vytváří vzájemné připojení se, zapojení se do vzájemného kontaktu členů rodiny navzájem a terapeuta. K terapeutickému spojení přispívá i prostředí, pocit pohody, oblečení i upravenost terapeuta.

3. Definice očekávaného cíle

Psychoterapie je účinnější a lépe formovanější, když se dobře vytyčí cíle. V této fázi je dobré, aby členové rodiny vyjádřili své obavy, očekávání.

4. Zkoumání historie rodiny, určení vývojového stupně historie, tvorba genogramu

Genogram neboli rodinná mapa je jakýmsi doplňkem terapie. Ukazuje na rodinné vztahy a vazby, důležitá data, data o jednotlivých členech rodiny.

5. Vyšetření aktuálního stavu rodiny

Tato fáze vede k porozumění aktuálního stavu rodiny. Informace je možné získat pozorováním a sledováním reakcí ve verbální a neverbální komunikaci.

6. Vytvoření diagnostického závěru

Terapeut shrne veškeré informace o rodině, spousta terapeutů doporučuje informace shrnout v této části, jestli problémy souvisí se způsobem fungování této rodiny.

7. Nabídka zpětné vazby

8. Určení dalšího setkání, vytvoření intervencí

Růžička a kol. (2013) dělí protidrogovou intervenci dle poskytování služeb:

Detoxikační oddělení

V tomto zařízení se organismus zbavuje návykové látky pod lékařským dohledem lékařským postupem po dobu 1 – 3 týdnů. Po dokončení detoxikace je klient směřován do

ambulantních služeb, terapeutické komunity a léčebny. Zde je určitý režim, strava, spánek potřebný pro léčbu závislosti.

Ambulance pro léčbu závislosti na alkoholu a jiných drogách (AT ambulance) a poradenská zařízení

Léčbu závislosti na drogách a alkoholu zajišťují nízkoprahová centra a AT ambulance. Do těchto zařízení mají přístup nejen uživatelé drog, ale i rodina a blízcí.

Léčba v ambulanci pro drogovou problematiku by měla být dlouhodobá, někdy i celoživotní, může předcházet ústavní léčbě. (Ehrmann a kol., 2010)

Ústavní léčba a terapeutická komunita

Ústavní léčba je pro mnohé klienty místo chráněného prostředí, kde je nižší dostupnost drog a absence situací způsobující spouštěče závislosti. Doba léčby je posuzována individuálně ke každému klientovi. Bere se v potaz stav klienta, doba užívání látek, doba abstinence, recidiva, stav klienta po psychické i fyzické stránce. (Růžička a kol., 2013)

Terapeutická komunita je místo, kde probíhá zvláštní forma terapie intenzivní a skupinové, pracovní. Jsou zde lidé různého pohlaví, věku, vzdělání, kteří v komunitě společně žijí, mají společný program, společně prožívají zážitky při sezení tedy příběhy ze života, osobní řešící se problémy. Získávají nadhled nad problémem svým i ostatních. Terapie se zaměřují na aktuální prožívání emocí, chování, na vývoj osobnosti. (Kratochvíl, 1979)

V užším slova smyslu jde o metodu využívající situace k promítání a nápravě stereotypů v prožívání a chování, v širším slova smyslu o systém, kde je otevřená komunikace, na rozhodování se podílí ostatní klienti i terapeuti. (Kratochvíl, 2005)

Doléčovací centra

Osoby, které prošli léčbou závislosti, potřebují k úspěšnosti léčby i doléčovací, následnou péči. Jsou důkazy, že když je klient delší dobu v kontaktu s terapeutem, psychosociální službou, je abstinence drog trvalejší. (Růžička a kol., 2013)

Doléčovací program je pro klienty velmi důležitý v procesu návratu no společnosti, kde dříve žil. Cílem je udržení pozitivního myšlení, podpora při hledání práce a bydlení, motivace k řešení problémů, které způsobil stav při užívání návykové látky, podpoření samostatnosti a zvládání rizikových a těžkých situací. (Kalina a kol., 2003)

Terénní programy

Terénní program neboli streetwork je služba poskytovaná na ulici. Výhoda poskytování služby v terénu je ta, že se intervence může zaměřovat na konkrétní cílovou skupinu. Nejčastější cílovou skupinou jsou uživatelé návykových látek. I pracovníci se zaměřují na klienty s rizikovým chováním bez motivace změny. Terénní práce poskytují *výměnný materiál* (sterilní sterilní stříkačky, prezervativy, testy na drogy apod.), *poradenství* (v oblasti sociálně-právních problémů, vyřizování dokladů, hledání léčby, bydlení, odkazují na probační službu. Hrdina, (Korčíšová in Kalina, 2003)

Nízkoprahová kontaktní centra

Kontaktní centra jsou interdisciplinárními obory zejména z rezortů sociálních, školských a lékařských. Poskytují poradenství, krizovou intervenci, intervenci u osob se závislostí na návykových látkách. K - centra poskytují služby: kontaktní práce (kontakt klienta s pracovníkem, vytvoření důvěry, zjišťování potřeb klienta), *výměnný program – harm reduction* (výměna stříkaček a dalších materiálů), *základní péče o zdraví* (testy na HIV, hepatitidy), *poradenství, krátkodobé další intervence, sociální práce* (hledání bydlení, zaměstnání, asistence n úřadech, soudech) *hygienický, potravinářský a vitamínový servis*. (Libra in Kalina, 2003)

Kontaktní centra neboli K – centra poskytují ambulantní, někdy i terénní služby osobám ohrožené návykovými látkami, rodinným příslušníkům. Cílem tohoto zařízení je snižování rizik spojených s užíváním drog (přenosy infekčních nemocí apod.), poradenství, testy na nemoci a drogy. Kontaktní centra poskytují sociálně terapeutické činnosti, pomoc při obstarávání osobních záležitostí, možnost poskytnutí podmínek pro hygienu. Terénní program vykonáván zejména v terénních podmínkách. Je určen osobám s rizikovým způsobem života, uživatelům návykových látek. Často je služba zařazena pod Kontaktní centra, ale není to pravidlem. V mapování je uveden telefonní kontakt na terénního

pracovníka a místa, kde je možné jej potkat. Po individuální domluvě terénní pracovníci přijedou i na jiná místa, které nejsou tak často navštěvovány.

(108/ 2006 Sb. Zákon o sociálních službách)

5.2 Krizová intervence

Tento pojem znamená zásah, zákrok v období krize, je vymezená jako pomoc osobám v krizi, kdy potřebují změnu v navyklém způsobu života, který obnáší nerovnováhu, ohrožení a stres. Krizová pomoc se snaží o vrácení jedince do psychické rovnováhy. (Špatenková a kol., 2011)

Dle Hartla, Hartlové (2010) je krize extrémní psychická zátěž, nebezpečný stav, jenž může vyvolat selhání mechanismů, psychickou, fyzickou nebo sociální nefunkčnost.

Krizová intervence zahrnuje určitý druh odborné práce s klientem ocitající se v krizové situaci. Přístup by měl být aktivní a spočívá v rychlém zásahu. Odborná metoda je určena klientovi, prožívající ohrožující zátěžovou a nepříznivou životní situaci. (Vodáčková a kol., 2012)

V užším slova smyslu pojem krizové intervence znamená různé techniky zacházení s člověkem ocitající se v krizi. V širším slova smyslu je cílem vyřazení z nynější situace, následná stabilizace. (Špatenková a kol., 2011)

Pomoc *psychologická* – se zaměřuje při terapeutickém kontaktu na problém krizí vyvolán, řešení problému, znovuoobjevení psychické rovnováhy.

Pomoc *lékařská* – obsahuje pomoc psychiatrickou, v případě i možnou medikaci léků, hospitalizaci.

Pomoc *sociální* – je zakotvena v zákoně č. 108/2006 Sb. Pomoc poskytována osobám v nepříznivé životní a sociální situaci pomocí sociálních služeb. V tomto směru se jedná o terénní, ambulantní a pobytovou službu.

Pomoc *právní* – spadá do oblasti sociálně-právní, která je kompetencí právníků.

Pomoc *neformální* – tedy přirozená pomoc od přátel, rodiny, spolužáků a obyčejných lidí.

Pomoc *formální* neboli *institucionalizovaná* - využívání této pomoci se poskytuje, pokud neformální selhává. (Špatenková a kol., 2011)

Mezi efektivní znaky krizové intervence patří okamžitá pomoc, vytvoření emocionální podpory a pocitu bezpečí, zajištění přístřeší, intenzivní kontakt terapeuta a klienta, zaměření na „ted“ a „tady“, časové ohraničení pomoci, empatický, trpělivý i direktivní přístup terapeuta, individuální přístup.

5.2.1. Etapy krizové intervence

Zahájení krizové intervence

Velkým mezníkem v úvodním sezení při krizové intervenci je navázání kontaktu s klientem a vytvoření pozitivního vztahu. Klient v období krize pociťuje úzkost, strach, beznaděj. Může se chovat i bez rozmyslu a agresivně. Důležité je zajištění bezpečí a bezpečného prostředí po fyzické a psychické stránce.

Realizace krizové intervence

V části realizace jsou pro další postup důležité relevantní informace a problémy v krizi – spouštěč problému, vnímání situace a selhávání při strategiích. Terapeut se zaměřuje na podobnost krize s minulými zážitky, psychický aktuální stav, úroveň adaptace, vztah klienta k lidem, ochotu přijetí pomoci, na adaptaci na krizi. V průběhu vzniká plán řešení krize, klient získává schopnost samostatně řešit za pomoci terapeuta situaci díky stabilizaci psychického stavu klienta. Při realizaci plánu klient potřebuje pomoc, podporu a potvrzení správných kroků.

Ukončení

Pokud se stav klienta v době ukončení ukáže jako stabilní (klient ví, jak se situace stala, jak jí může předcházet, jak ji překonat) může se krizová intervence ukončit.

Součástí ukončení krizové intervence je i dokumentace, kde je popsán stav klienta před a po intervenci, doba tvoření krizového stavu, příčiny krize, provedená intervence, spolupráce s institucemi, společná rozhodnutí při průběhu krizové intervenci, psychický stav po ukončení a další plány.

5.2.2 Formy krizové intervence

Růžička a kol. (2013) dělí krizovou intervenci na terénní, ambulantní a pobytovou služku, která je poskytována osobám nacházející se v ohrožení života a aktuálně nemohou tuto situaci řešit vlastními silami.

Krizovou pomoc Růžička a kol. (2013) dělí na roviny pro děti, jenž zařízení poskytuje pomoc, ochranu *dětem a mládeži*. Těm je poskytována pomoc z důvodu ohroženého života dítěte a jsou ohrožena jeho základní práva. Pomoc u těchto dětí spočívá v uspokojené základních potřeb, ubytování, lékařské a psychologické péče. Jedná se o terénní a pobytové služby, které poskytují pomoc dítěti i rodině. Rodina se může dostat do nepřívětivé životní situace a tato zařízení jim pomáhají v napravení situace. Poskytují výchovné i vzdělávací činnosti, volnočasové aktivity pro děti, sociálně-terapeutické činnosti, pomoc při řešení problémů týkajících se práv a obstarávání důležitých věcí pro život. Krizová intervence nabízí i psychoterapii v poradenských zařízeních, v ambulancích, v psychiatrických odděleních. *Ochrana dospělých* pomocí sociálního poradenství může zlepšit stav v těžké životní situaci, např. při závislostech.

Špatenková a kol. (2011) dělí krizovou intervenci takto:

5.2.2.1 Prezenční krizová intervence

Pomoc touto formou vychází z přítomnosti aktérů a zahrnuje:

Terénní služby – při této službě dochází k přenosu intervence na místo, kde je osoba v krizi (např. škola, domov, ulice aj.). (Špatenková a kol., 2011)

V krizové práci je možné, že klient nemá možnost a prostředky k tomu, aby navštívil pracoviště. Od toho slouží terénní služby poskytované při hromadných neštěstích, při doprovodu klienta, při výjezdu ke klientovi. (Vodáčková a kol., 2012)

Ambulantní pomoc – je poskytována na půdě nemocnice - ambulance, poradny, instituce určené k pomoci lidem v období krize. Klient může sám vyhledat tento typ pomoci, často jsou nasměrováni linkou důvěry, policií, lidmi ze sociálních a zdravotních zařízení.

Pobytové služby – umožňují umístění klienta v krizi do zařízení, kde se mu dostává péče. Když není možné pomoci klientovi v terénním ani ambulantním prostředí, pobytová služba

je vhodné řešení. Při pobytu v tomto zařízení je klient v bezpečí, kde je sledován jeho psychický i fyzický stav. Mezi pobytové služby patří krizová centra, krizová centra pro matky apod.

V centrech působí tým odborníků z oblasti psychologie, sociologie, lékařství. Úzce spolupracují s právníky, dobrovolníky a studenty.

5.2.2.2 Distanční krizová intervence

Distanční forma pomoci je proces, při němž je klient prostorově vzdálen od terapeuta. Jedná se o pomoc na dálku díky telefonickému nebo internetovému kontaktu.

Telefonická pomoc – nabízí klientům pomoc prostřednictvím telefonu. Linky se specializují na specifické skupiny, např. Gay linka, Linka armády, antikoncepční linka, senior telefon a poskytuje informace široké veřejnosti. Telefonní linky nabízí okamžitou pomoc bez čekacích lhůt v jakoukoli hodinu, dostupnost, výhoda je bezbariérovost pro každého. Není k této službě potřeba doporučení. Klient je v bezpečí, hovor je anonymní. (Špatenková a kol., 2011)

Klienti využívají telefonickou krizovou intervenci z důvodu snadné dostupnosti, nonstop provozu, anonymitě, mapování možností bez osobního kontaktu, rychlosti. (Vodáčková a kol., 2012)

Internetová pomoc – je poskytována pomocí moderní metody – internetu. Tato forma pomoci je stejně efektivní jako prezenční. Situace, kdy tváří v tvář klient musí vyprávět svůj příběh, své osobní informace je velice stresující a psychicky i ohrožující, ponižující. (Špatenková a kol., 2011)

5.2.2.3 Harm reduction

„Harm reduction“ neboli snižování a minimalizace škod způsobených užíváním látek ve společnosti je určena uživatelům, kteří nejsou motivováni ukončením závislosti. Služba se snaží o minimalizaci nemocí a celkové ochrany života a zdraví před nákazou HIV/AIDS, hepatitid. Dále minimalizuje tělesné komplikace, předávkování nebo ztráty lidské

důstojnosti. Mezi nejznámější postupy služby řadíme výměnu injekčních stříkaček a náčiní, poskytování informací a poradenství.

(Marádová, 2006)

5.3 Léčba závislostí

V centrech pro léčbu závislostí je mnoho odborníků, kteří pomohou lidem, jež nevědí, jak se závislosti zbavit.

5.3.1 Ambulantní péče

Součástí ambulantní péče je individuální a skupinové poradenství, farmakoterapie a substituční léčba, jenž je důležitou součástí léčby pro aktivní uživatele drog. Substituční léčba se nepodává jen nitrožilně. Tlumí abstinenční příznaky a umožňuje plnohodnotný život.

5.3.2 Detoxikace a detoxifikace

Detoxikace je proces vylučování škodlivých látek z organismu lékařskými postupy. Detoxifikace je proces při přítomnosti abstinenčních příznaků, kdy je tělo zbavováno škodlivých látek způsobené konzumací drog. Detoxifikace pomáhá překonat nepříjemné abstinenční příznaky, trvá nejméně 5-10 dní při lékařských postupech.

5.3.3 Střednědobá léčba

Tato léčba trvá 24hodin denně většinou po dobu 3 měsíců. Klient se po dobu léčby učí hygienickým, stravovacím a pracovním návykům. V průběhu léčby se dostává do konfrontace se sebou samým, rodinou i závislostí.

7.3.4 Resocializovaná léčba

V této léčbě je kladen důraz na resocializaci a zpětnou integraci drogově závislých. Kde klient prochází několika fázemi:

- A. *Adaptačně-motivační fáze*

V této fázi je klient zapojen do kolektivu, do programu, do činností a do režimu, bez kontaktu s blízkými. Většinou trvá 3-4 měsíce.

B. Nápravně-terapeutická fáze

Klient se postupně dostává do stavu zodpovědnosti, povinností. Postupně si urovnává společenské vztahy s rodinou, vyrovnává se s životem bez drogy apod.

C. Sociálně-rehabilitační fáze

Klient se postupně posiluje v konfrontaci s blízkými příbuznými.

D. Fáze zpětné integrace

Při této fázi se klient začleňuje do běžného života. Měl by ale nadále zůstat v doléčovacím procesu a pravidelně docházet na individuální psychoterapii.

(Špatenková, 2011)

Autoři člení intervence dle fáze závislosti. Ve všech případech se zaměstnanci snaží pomoci se závislosti zbavit a to terénním způsobem na ulici, ambulantním v zařízeních, psychoterapií, telefonním nebo internetovým. Léčba je účinná tehdy, pokud uživatel sám chce se problému zbavit a ať už z důvodu výskytu dětí nebo z vlastní svobodné vůle.

SLOVNÍČEK POJMŮ

Abúz – nadměrné užívání např. návykové látky

Alkoholová epilepsie – stav při nadměrném užívání alkoholu doprovázený záchvaty, stavu bezvědomí, šubáním

Anémie - chudokrevnost

Delirium tremens – stav doprovázený taktilními či zrakovými halucinacemi, většinou se objevuje při odvykacího stavu

Staniol – alobal, cínová fólie

Tinktura – výluh z rostlinných i živočišných drog

DISKUZE

Většina odborných bakalářských nebo diplomových prací je se specializuje na konkrétní službu u závislých na návykové látce, na věkovou skupinu, prevenci, rodinu apod. Má práce se ale zaměřuje na pomoc nejen uživatelům drog, ale i rodinám, které si s problémem neví rady, kamarádům, příbuzným. Také tato práce slouží k poskytnutí informací z oblasti drog, závislosti, prevence, výchovy, rozpoznání závislé dítě, závislé rodiče, koho kontaktovat. Součástí práce jsou i kontakty na pracovníky kontaktních center, terénních pracovníků, pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí a telefonní pomoc. V případě nejasností a dotazů v konkrétní problematice, je možné se obrátit na konkrétního pracovníka uvedeného v příloze, který odborně pomůže s problematikou a možným řešením v místě bydliště nebo anonymní formou.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce obsahuje teoretickou část a dvě přílohy. V teoretické části bylo záměrem shrnout informace o návykových látkách, závislosti, rodině, prevenci, intervenci a možné léčbě. V druhé části, v příloze je vytvořená aktuální mapa pomoci kontaktních center a terénních programů, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a základních telefonních linek pomoci internetově a telefonicky ověřená. U Kontaktních center je sepsán název zařízení, adresa, zřizovatel, email a telefonní kontakt, u terénních programů najdete telefonní číslo na terénního pracovníka a místo, kde se vyskytuje, u sociálně-právní ochrany dětí je uvedeno místo, jméno vedoucího pracovníka, jeho emailový a telefonní kontakt, telefonní linka pomoci nabízí telefonní čísla a vhodnou dobu ke kontaktování. Ve všech těchto zařízeních ochotně poradí a pomohou vybrat léčbu v jakékoliv fázi závislosti na drogách. Mapování ostatních zařízení pomáhající drogově závislým bude realizováno v rámci diplomové práce.

Mapa pomoci je nabídnutá P – centru Olomouc, lince důvěry Olomouc a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Jako druhá část práce je uvedené legislativa drog a rodiny.

Cílem bakalářské práce bylo zmapování zařízení pomáhající rodinám s drogovými problémy – zmapování kontaktních míst, terénních programů, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, telefonních linek pomoci. Cíl byl splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ARTERBURN, S., BURNS, J. *Drogy klepou na dveře*. 1.vyd. Brno : Nová naděje, 2001. 211 s. ISBN 80-86077-03-9.

BARNARDOVÁ, M. *Drogová závislost a rodina*. 1.vyd. Praha : Triton, 2011. 202 s. ISBN 978-80-7387-386-8.

BERAN, J. *Droga a my*. 1.vyd. Jihlava : Etis, 1995. 12 s.

BIDDULPH, S. *Tajemství výchovy šťastných dětí*. 1.vyd. Praha : Portál, 1999. 133 s. ISBN 80-7178-334-X.

BUKOVSKÁ L. a kol. *Děti a jejich problémy III*. 1. vyd. Praha : Sdružení linka bezpečí, 2010. 142 s. ISBN: 978-80-254-6840-1.

DUPONT, R. L.: *Stopping alcohol and other drugs use before it starts: the future of prevention*. Office for Substance Abuse Prevention, Washington, 1989. 99 s.

EHRMANN, J. *Hepatologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. 616 s. ISBN 978-80-247-3118-6.

GANERI, A. *Drogy. Od extáze k agónii*. 1.vyd. Praha: Amulet, 2001. 149 s. ISBN 80-86299-70-8.

GEISLEROVÁ, E. a kol. *Mít přehled : Průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR*. 1. vyd. Praha : Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. 241 s. ISBN 978-80-87449-02-8.

GÖHLERT, FR. CH., KÜHN F. *Od návyku k závislosti*. 1.vyd. Praha : Ikar, 2001. 144s. ISBN 80-7202-950-9.

HAJNÝ, M., KLOČEK, E., STUHLÍK, R. *Akta Y : Drogový problém versus rodina*. 1. vyd. Praha : Votobia, 1999. 128 s. ISBN 80-7220-022-4.

HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. 1.vyd. Praha : Grada publishing, 2001. 136 s. ISBN 80-247-0135-9.

- HARTL P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. 4.vyd. Praha : Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HOFFMANN, A. *LSD-mé nezvedené dítě*. 2.vyd. Praha : Profess, 1997. 142 s. ISBN 80-85-235-46-3.
- ILLES, T. *Děti a drogy*. 2.upr. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2002. 55 s. ISBN 80-85866-50-1.
- IVERSEN, L. *Léky a drogy*. 1.vyd. Praha : Dokořán, 2006. 143 s. ISBN 80-7363-061-3.
- JURÁKOVÁ, M. *Primární protidrogová prevence*. 1. vyd. Liberec : Technická Univerzita v Liberci, 2000. 161 s. ISBN 80-7083-455-2.
- KAGAN, R., SCHLOSSBERG, S. *Families in Perpetual Crisis*. New York : W. W. Norton, 1989.
- KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti : Mezioborový přístup 1*. 1.vyd. Praha : Úřad vlády České republiky, 2003. 319 s. ISBN 80-86734-05-6.
- KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti : Mezioborový přístup 2*. 1.vyd. Praha : Úřad vlády České republiky, 2003. 343 s. ISBN 80-86734-05-7.
- KALINA, K. a kol. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. 1. vyd. Praha : Filia Nova/Úřad vlády ČR, 2001. 119 s. ISBN 80-238-8014-4.
- KARLÍKOVÁ, E. *Církev, drogy a toxikománie*. 1. vyd. Trnava : Dobrá kniha, 2004. 205 s. ISBN 80-7141-454-9.
- KLEBER, H. *Practice guideline for the treatment for patients with substance use disorders*. APA : 2006.
- KNOTOVÁ, D. a kol. *Školní poradenství*. 1.vyd. Praha : Grada Publishing, 2014. 264 s. ISBN 978-80-247-4502-2
- KRAMEN, H. CH. *Becoming a family therapist*, New York : Human Sciences Press, 1980.

KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. 3. vyd. Praha : Galén, 2005. 297 s. ISBN 80-7262-347-8

KRATOCHVÍL, S. *Terapeutická komunita*. 1.vyd. Praha : Academia, 1979. 124 s.

KUBÁNEK, V. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. 1.vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2010. 118 s. ISBN 978-80-7251-319-2.

KUČEROVÁ, H. *Psychiatrické minimum*, 1.vyd. Praha : Grada Publishing, 2013 168 s. ISBN 978-80-247-4733-0.

MARÁDOVÁ, E. *Prevence závislostí*. 1.vyd. Praha : AGAMA, 2006. 28 s. ISBN 80-86991-70-9.

MARÁDOVÁ, E. *Informační příručka k problematice zneužívání návykových látek*. 1.vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2004. 53 s. ISBN 80-7311-052-9.

MARHOUNOVÁ, J., NEŠPOR, K. *Alkoholici, fenci a gambleři*. 1.vyd. Praha : Empatie, 1995. 110 s. ISBN 80-90161-89-8.

MARTANOVÁ, V. a kol. *Učební texty ke specializovanému studiu pro školní metodiky prevence*. 1.vyd. Praha : Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1.lékařské fakulty a VFN Univerzita Karlova, 2007. 159 s. ISBN 978-80-254-0525-3.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha : Portál, 2003. 272 s. ISBN 978-80-7367-368.

MATOUŠEK, O., PALZAROVÁ, H., a kol. *Podpora rodiny*. 1.vyd. Praha : Portál, 2014. 176 s. ISBN 978-80-262-0697-2

McGRATH, Y. a kol. *Prevence užívání drog mezi mladými lidmi: přehled dostupných informací: nejnovější výzkumné poznatky*. 1.vyd. Praha : Úřad vlády České republiky, 2007. 70 s. ISBN 978-80-87041-16-1.

MIOVSKÝ, M. *LSD a jiné halucinogeny*. 1.vyd. Boskovice : Albert, 1996. 107 s. ISBN 80-85834-35-9.

- MIOVSKÝ, M. a kol. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. 1. Vyd. Praha : TOGGA, 2010. 153 s. ISBN 978-80-87258-47-7
- MRAZEK, P., HAGGERTY, R. *Reducing risks for mental disorders : Frontiers for prevention intervention research*. Washington DC : National Academy Press, 1994.
- NEŠPOR, K. *Kouření, pití, drogy*. 1.vyd. Praha : Portál, 1994. 128 s. ISBN 80-7178-023-5.
- NEŠPOR, K. *Léčba a prevence závislostí*. 1.vyd. Praha : Psychiatrické centrum Praha, 1999. 199 s. ISBN 80-85-121-52-2.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. 150 s. ISBN 978-80-7178-432-X.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 3. akt. vyd. Praha : Portál, 2007. 170 s. ISBN 978-80-367-267-6.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 4. akt. vyd. Praha : Portál, 2011. 173 s. ISBN 978-80-7367-908-8.
- NEŠPOR, K. CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti : Jak problémům předcházet, jak je rozpoznávat, jak je zvládat*. 5. revid.vyd. Praha : Sportpropag, 2003. 104 s.
- NEŠPOR, K. CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti : Jak problémům předcházet, jak je rozpoznávat, jak je zvládat*. 2. roz.vyd. Praha : BESIP, 1994. 159 s.
- NEŠPOR, K. SCHEANSOVÁ, A. *Co by měli vědět rodiče o prevenci*. 1.vyd. Český lékař, 2009. 89 s.
- NOVÁK, T., PRŮCHOVÁ, B. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. 144 s. ISBN 978-80-247-1449-3.
- NOVÁKOVÁ, D. *Drogy ze všech stran II*. svazek 5. Praha : Filia, 2000. 103 s.
- OLHA, Š. *Drsný diktát drogy*. 1.vyd. Bratislava : SÚV SZM, 1984. 214 s. ISBN 73-056-84.
- ONDREJKOVIČ, P. POLIAKOVÁ, E. *Protidrogová výchova*. 1.vyd. Bratislava: Veda, 1999. 356 s. ISBN 80-224-0553-1.

OREL, M., FACOVÁ, V. a kol. *Člověk, jeho mozek a svět*. 1.vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-6979-0.

PEŠEK a kol. *Drogová závislost aneb rychlý běh po krátké trati*. 1.vyd. Písek : Arkáda – sociálně psychologické centrum, 2007. 80 s. ISBN 978-80-239-9405-6.

PRESL, J. *Drogová závislost : Může být ohroženo i Vaše dítě?* 2. rozšířené vyd. Praha : MAXDORF, 1995. 88 s. ISBN 80-85800-25-X.

RADIMECKÝ, J. a kol. *Prevence a adiktologie pro odborníky pracující v ústavní výchově a preventivně výchovné péči*. 1.vyd. Praha : Centrum adiktologie PK 1.lékařské fakulty a VFN/Univerzita Karlova Praha, 2007. 89 s. ISBN: 978-80-239-9961-7.

RADIMECKÝ, J. a kol. *Úvod do adiktologie*. 1.vyd. Praha : Centrum adiktologie PK 1.lékařské fakulty a VFN/Univerzita Karlova Praha, 2007. 59 s. ISBN: 978-80-239-9960-0.

RINGWALT, C., ENNETT, S. *An outcome evaluation of project DARE (Drug Abuse Resistance Education)*. Health Educ Res., 6, 1991, 3, s. 327-337.

RŮŽIČKA, M. a kol. *Krizová intervence pro speciální pedagogy*. 1.vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 170 s. ISBN 978-80-244-3305-9.

SCHULTE, B. a kol. *Přehled účinnosti intervencí protidrogové léčby v Evropě*. 1.vyd. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010. 140 s. ISBN 978-80-7440-042-1.

SKÁLA, J. *...až na dno!?* 4. roz. a dopl. vydání. Praha : Avinenun, 1988. 144 s. ISBN 08-045-88.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*, 1.vyd. Praha : Portál, 2001. 173 s. ISBN 80-7178-559-8.

SOVÁK, M., MIOVSKÝ, M. *Defektologický slovník*. 3. uprav. vydání. Jinočany : H&H, 2000. 418 s. ISBN 80-860-2276-5.

SZASZ, T. *Drogy : Historie jedné hysterie*. 1.vyd. Olomouc : Votobia, 1997. 143 s. ISBN 80-7198-201-6.

ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. 2.akt. a dopl. vydání. Praha : Grada Publishing, 2011. 200 s. ISBN 978-80-247-2624-3.

VANTUCH, P. *Drogy a kriminalita*. 1.vyd. Brno : Univerzita J. E. Purkyně, 1990. 171 s. ISBN 80-210-0169-0.

VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. 3.vyd. Praha : Portál, 2012. 544 s. ISBN 978-80-262-0212-7.

VAVŘINKOVÁ, B. *Návykové látky v těhotenství*. 1.vyd. Praha : Triton, 2006. 127 s. ISBN 80-7254-829-8.

VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. 1.vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.

VYMĚTAL, J. *Úzkost a strach u dětí*. 1.vyd. Praha : Portál, 2004. 181 s. ISBN 80-7178-830-9.

WEGSCHEIDER-CRUSE, S. *Another chance : Hope and health for the alcoholic family*. California : Palo Alto, 1989. 324 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Anémie [online]. [cit. 2015-04-15] dostupné z WWW : <<http://lekarske.slovniky.cz/pojem/anemie>>

Aš [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.muas.cz/bc-rita-jetlebova/o-29564>>

Benešov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.benesov-city.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=219&id_o=1100&p1=1038>

Beroun [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/ospod-beroun>>

Bílina [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://bilina.cz/odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi/zabojnikova-iva-mgr>>

Bílovec [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.bilovec.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=442&id_o=5705&p1=1781>

Blansko [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.blansko.cz/meu/telefonni-seznam/odbor-socialnich-veci>>

Blatná [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-blatna.cz/skryte/kontakty-pracovniku/>>

Blovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.blovice-mesto.cz/mestsky-urad/kontakty/>>

Bohumín [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<https://www.mesto-bohumin.cz/cz/radnice/odbory-a-organizacni-struktura/1055-odbor-socialni.html>>

Boskovice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.boskovice.cz/mgr-alena-votroubkova/o-1110>>

Brandýs nad Labem [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.brandysko.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=904&id_o=1124>

Brno [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-socialne-kulturni/odbor-socialni-pece/>>

Broumov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.broumov.net/vismo/o_osoba.asp?id_org=1276&id_o=1055>

Bruntál [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mubruntal.cz/mgr-martina-bozkova/o-33008/p1=11012>>

Břeclav [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://breclav.eu/modules/contacts/detail.php?id=1004>>

Bučovice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.bucovice.cz/mgr-martina-teuchnerova/o-1059>>

Bystřice nad Pernštejnem [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.bystricenp.cz/mestsky-urad/>>

Bystřice pod Hostýnem [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mubph.cz/tisk.php?id=15&pageID=44794b473edbf4e47fa6713b9f970386>>

Čáslav [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.meucaslav.cz/obcan/mestsky-urad/kontakty-meu/osoba-bc-miloslav-nykodym-80.html>>

Černošice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestocernosice.cz/kontakty/mesto-a-mestsky-urad/jmenny-seznam/osoba-mgr-lilian-voriskova-142.html>>

Česká Lípa [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mucl.cz/cz/urad-a-samosprava/mestsky-urad/kontakty/mestsky-urad-ceska-lipa/>>

Česká Třebová [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.ceska-trebova.cz/judr-eva-gibisova/o-1056>>

Český Brod [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <
<http://www.cesbrod.cz/section/kontakty-urad>>

Český Krumlov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://obcan.ckrumlov.info/php/obcan/kontakt-nbb.php?id=426>>

Český Těšín [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.tesin.cz/?odbory-a-oddeleni=moldrzykova-dana-mgr>>

Dačice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.dacice.cz/radnice/mestsky-urad/odbor-socialnich-veci/>>

Delirium tremens [online]. [cit. 2015-04-15] dostupné z WWW :
<<http://zdravi.e15.cz/clanek/postgradualni-medicina/delirium-tremens-a-jeho-lecba-468611>>

Děčín [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mmdecin.cz/vedeni-mesta-2/item/148-kurator-pro-deti-a-mladez>>

Dětská práva [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : < <http://www.nasedite.cz/>>

Dobruška [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestodobruska.cz/kontakt/abecedni-seznam/osoba-bc-marketa-henclova-54.html>>

Dobříš [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mestodobris.cz/mgr-vera-farova/o-6335>>

Domažlice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.domazlice.eu/kontakty/osoba-jana-vachalova-155.html>>

Drogy [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.drogy-info.cz/>>

Drop in [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.dropin.cz/>>

Dvůr Králové nad Labem [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mudk.cz/cz/radnice/kontakty/kontakty-meu/mestsky-urad-dvur-kralove-nad-labem/sks/>>

Frenštát pod Radhoštěm [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mufrenstat.cz/ing-anna-hrachovcova/o-1644>>

Frýdek-Místek [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.frydek-mistek.cz/cz/obcan/organy-mesta/magistrat-mesta/odbor-socialni-pece/organizacni-struktura/281890-renata-bohacikova.html>>

Frýdlant nad Ostravicí [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.frydlantno.cz/portal/verejna-sprava/struktura-uradu/odbor-socialnich-veci/>>

Frýdlant [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-frydlant.cz/redakce/pop.php?lanG=cs&subakce=faq&akce=userdetajl&uid=8724>>

Haviřov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.havirov-city.cz/socialnich-veci/zprostredkovani-nahradni-rodinne-pece_cz.html>

Havlíčkův Brod [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.muhb.cz/bc-hana-kopeccka/o-11342>>

Hlinsko [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.hlinsko.cz/mestsky-urad/telefonni-seznam>>

Hlučín [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.hlucin.cz/modules/tel_seznam/tel_seznam.html?odbor=33>

Hodonín [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.hodonin.eu/mgr-martina-prokopova/o-6656>>

Holešov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.holesov.cz/mestsky-urad/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi>>

Holice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.holice.eu/aktuality-obcan/odbory-na-mestske-urade/socialni-odbor/kontaktne-informace/49-ing-jana-faltusova.html>>

Horaždovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.muhorazdovice.cz/muhd/fr.asp?tab=muhd&id=313>>

Horšovský Týn [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.horsovskytyzn.cz/obcan/mestsky-urad/povinne-informace/osoba-bc-iveta-krizova-dis-32.html>>

Hořice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.horice.org/cz/mestsky-urad/agendy-mestskeho-uradu/odbor-zdravotni-a-socialni/>>

Hořovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-horovice.eu/radnice/kontakty/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/>>

Hradec Králové [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.hradeckralove.org/urad/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/>>

Hranice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-hranice.cz/cs/pro-obcany/mestsky-urad/struktura-uradu/>>

Humpolec [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-humpolec.cz/ing-josef-fiala/o-2483>>

Hustopeče [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.hustopece-city.cz/mestsky-urad/kontakti-seznam/>>

Cheb [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.cheb.cz/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti/os-19224>>

Chomutov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.chomutov-mesto.cz/cz/bc-romana-horynova>>

Chotěboř [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://chotebor.cz/ing-ivana-mrtkova/o-1049/p1=1085>>

Ivančice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.ivancice.cz/a_meu_odbor_osv.php>

Jablonec nad Nisou [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mestojablonec.cz/redakce/pop.php?lanG=cs&clanek=113&slozka=23&akce=userdetajl&uid=358>>

Jablunkov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.jablunkov.cz/mestsky-urad/kontakty/osoba-mgr-ruzena-jezowiczova-25.html>>

Jaroměř [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.jaromer-josefov.cz/clanky.php?iSekce=3&iSub=206&iClanek=517>>

Jeseník [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.jesenik.org/telefonni-seznam/23126-michalkova-kristyna-mgr-bc.html>>

Jičín [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <https://www.mujiicin.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=5954&id_o=5706&n=ing-rostislav-vodak&query=Rostislav+Vod%C3%A1k>

Jihlava [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.jihlava.cz/ing-jan-smrcka/o-251/p1=50133>>

Jilemnice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mestojilemnice.cz/cz/infoserver/odbory-uradu/odbor-socialnich-veci/>>

Jindřichův Hradec [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.jh.cz/cs/mestsky-urad/odbory-uradu/odbor-socialnich-veci/>>

Kadaň [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-kadan.cz/obcan/108/odbor-soc-veci-a-zdravotnictvi>>

Kaplice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestokaplice.cz/odbory-22/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/kontakty/>>

Karlovy Vary [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mmkv.cz/index.asp?menu=93>>

Karviná [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/magistrat/struktura/OSO/sluzby>

Kladno [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.mestokladno.cz/mgr-ivana-svobodova/o-16060>>

Klatovy [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.klatovy.cz/mukt/fr.asp?tab=mukt&id=1236>>

Kolín [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mukolin.cz/cz/obcan/mestsky-urad/adresar-meu/odbory-meu/282780-alena-krchova.html>>

Konice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.konice.cz/showdoc.do?docid=95>>

Kopřivnice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.koprivnice.cz/index.php?id=kontakty-mestsky-urad-koprivnice&odd=6.2>>

Kostelec nad Ohří [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=50190>>

Králíky [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.kraliky.eu/index.php?nazev=organizacni-a-personalni-usporadani-mestskeho-uradu-2&ids=174>>

Kralovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.kralovice.cz/jarmila-valachova/o-2646>>

Kralupy nad Vltavou [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestokralupy.cz/mestsky-urad/kontakty/54-mgr-eva-ivanova/>>

Kraslice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.kraslice.cz/obcan/dulezita-telefonni-cisla/mestsky-urad/svaz-odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/>>

Kravaře [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.kravare.cz/obcan/komunitni-planovani/kontakty/>>

Krnov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.krnov.cz/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti-a-rodiny-od/os-1032>>

Kroměříž [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-kromeriz.cz/urad/lide-a-organizace-mesta/mestsky-urad/odbor-skolstvi-a-socialni-pece/jiri-panek/>>

Kuřim [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.kurim.cz/cs/mestsky-urad/struktura-meu/odbor-socialnich-veci-a-prevence.html>>

Kutná Hora [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/ospod-kutna-hora>>

Kyjov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://mestokyjov.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=7843&id_u=1144>

Lanškroun [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.lanskroun.eu/cz/urad/zakladni-informace/struktura-uradu/mestsky-urad-lanskroun/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/>>

Liberec [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.liberec.cz/cz/magistrat-radnice/odbory-magistratu/odbor-socialni-pece/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti/>>

Linky důvěry [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.mp-olomouc.cz/kontakt_%28cesky%29?article_id=3426>

Lipník nad Bečvou [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-lipnik.cz/cz/mestsky-urad/kontakty-meu/kontakty-seznam-dle-struktury/mestsky-urad-lipnik-nad-becvou/>>

Litoměřice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://radnice.litomerice.cz/struktura.html?odbor=3>>

Litomyšl [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.litomysl.cz/?co=mestsky_urad&akce=odbor&id=1096455818257>

Litovel [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.litovel.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=47818&slozka=47816&subject=2173444&>>

Litvínov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mulitvinov.cz/bc-lenka-kohoutova/o-42723>>

Louny [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mulouny.cz/cs/mestsky-urad/kontakty/odbor-socialnich-veci>>

Lovosice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.meulovo.cz/bc-eva-rudikova/o-1071>>

Luhačovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto.luhacovice.cz/1434-odbor-socialni>>

Lysá nad Labem [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestolysa.cz/cz/mestsky-urad/odbory-uradu/odbor-skolstvi-socialnich-veci-zdravotnictvi-a-kultury/kontakty-odboru/96>>

Mariánské Lázně [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.muml.cz/mestsky-urad/povinne-informace/osoba-mgr-roman-novacek-128.html>>

Mělník [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.melnik.cz/anna-zappova/o-1094>>

Mikulov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mikulov.cz/mesto-mikulov/mestsky-urad/kontakty-a-provozni-doba/odbor-socialnich-veci/>>

Milevsko [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.milevsko-mesto.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=9467&id_o=1008&p1=58415>

Mladá Boleslav [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mb-net.cz/sarka-vecerova-dis/o-1131>>

Mnichovo Hradiště [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mnhradiste.cz/urad/struktura/svz>>

Mohelnice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://muhelnice.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=9803&id_u=20991&p1=76492>

Moravská Třebová [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mtrebova.cz/radnice/organizacni-struktura/starosta/tajemnik/odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi>>

Moravské Budějovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<http://www.mbudejovice.cz/vismo/o_osoba.asp?id_o=4510>

Moravský Krumlov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mkrumlov.cz/odbor-socialnich-veci.html>>

Most [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-most.cz/mgr-alexandra-hynesova/o-1218>>

Náměšť nad Oslavou [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<https://sluzbyprevence.mpsv.cz/index.php?id=28&obc=98&ses=>>>

Nepomuk [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.nepomuk.cz/cs/telefonni-a-e-mailovy-seznam>>

Neratovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.neratovice.cz/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti/d-408431>>

Nová Paka [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=50190>>

Nové Město na Moravě [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<https://radnice.nmmn.cz/lide/10>>

Nové Město nad Metují [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<https://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/podpora-informacniho-systemu-pro-mladez/i-katalogy/kralovehradecky-kraj/nachod/socialne-patologicke-jevy/drogy-a-jine-zavislosti?i=7&o=0>>

Nový Bor [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.novy-bor.cz/cz/mestsky-urad/kontakty/telefonni-seznam-dle-odboru/mestsky-urad-novy-bor/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/>>

Nový Bydžov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.novybydzov.cz/bc-zdenka-plocova/o-1035/p1=1295>>

Nový Jičín [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.novyjicin.cz/cz/urad/mestsky-urad/kontakty-na-zamestnance-cely-urad/mestsky-urad-novy-jicin/>>

Nymburk [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-nymburk.cz/index.php?zobraz=organizacni-struktura&sekce=2&detail=080>>

Nýřany [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.nyrany.cz/urad-2/povinne-informace/osoba-phdr-ivana-vodrazkova-29.html>>

Odry [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.odry.cz/mestsky-urad-odry/os-1021>>

Olomouc [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.olomouc.eu/magistrat/telefonni-seznam/iva-elznerova>>

Opava [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.opava-city.cz/cs/kachlova-judita-mgr/>>

Orlová [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-orlova.cz/cz/radnice/kontakty/zamestnanci-meu/122-gagolova-katerina.html>>

Ostrava [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<https://www.ostrava.cz/cs/urad/kontakty/kontakti-seznam-smo>>

Ostrov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.ostrov.cz/miroslava-svetlikova/o-1047>>

Otrokovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.otrokovice.cz/radomira-kralova/o-1105><http://www.otrokovice.cz/radomira-kralova/o-1105>>

Pacov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestopacov.cz/mestsky-urad/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/kontakty/eva-kamenicka/>>

Pardubice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.pardubice.eu/kontakty/osv2/>>

Pelhřimov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mupe.cz/bc-irena-hlavackova/o-1087/p1=1097>>

Písek [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-pisek.cz/kontakty?karta=203>>

Plzeň [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.plzen.eu/obcan/urad/magistrat-mesta-plzne/urad-spravnych-agend/odbor-statni-socialni-pece/>>

Podbořany [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.podborany.net/kontakty-1/osoba-bc-kamil-hajny-dis-22.html>>

Poděbrady [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.mesto-podebrady.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=12349&id_o=1066&p1=1743>

Pohořelice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.pohorelice.cz/osz-kontakty-detail>>

Polička [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.policka.org/mestsky-urad/kontakty/Odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/35/Martina-Cernikova/>>

Praha 1 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://kontakty.praha1.cz/>>

Praha 10 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.praha10.cz/urad-mc/kontakty-na-urad/adresar-zamestnancu-uradu/tabid/2178/jednotka/View/IDosoby/15336/Anna-Chochulova-Odbor-socialni.aspx>>

Praha 11 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.praha11.cz/redakce/pop.php?lanG=cs&slodka=66&clanek=121&akce=userdetajl&uid=251>>

Praha 12 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.praha12.cz/bc-andrea-michalcova/o-1151/p1=3872>>

Praha 13 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.praha13.cz/zdroj.aspx?typ=8&Id=100&sh=14158610>>

Praha 14 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<https://www.praha14.cz/urad-mestske-casti/telefonni-seznam/>>

Praha 15 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.praha15.cz/urad/telefonni-seznam/osp/>>

Praha 16 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.mcpraha16.cz/appo/card/1170/Stejskalova-Jitka.html>>

Praha 17 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.repy.cz/umc/soc>>

Praha 18 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.letnany.cz/clanky.php?clanek=odbory-odbor-humanitni>>

Praha 19 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha19.cz/documents/osocveci.html>>

Praha 2 [online]. [cit. 2012-05-05]. dostupné z WWW :
<<http://urad.praha2.cz/appo/card/64/Konvickova-Marta.html>>

Praha 20 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.pocernice.cz/urad-mc/odbory/socialnich-veci-a-skolstvi/>>

Praha 21 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha21.cz/cs/kontakty/lipanovicova-radka>>

Praha 22 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha22.cz/urad/organizacni-struktura/organizacni-schema/osoba-mgr-zdenka-zaludova-71.html>>

Praha 3 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <
<http://www.praha3.cz/urad/telefonni-seznam/minhova-martina.html>>

Praha 4 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha4.cz/appo/card/85/Opocenska-Petra.html>>

Praha 5 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.kpss5.info/kontakty>>

Praha 6 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<https://www.praha6.cz/kontakty.html?utvar=0620>>

Praha 7 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha7.cz/path/cards/?l=1&cardId=663>>

Praha 8 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha8.cz/appo/card/60>>

Praha 9 [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.praha9.cz/kontakty/vera-machova>>

Prachatice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.prachatice.eu/mesto/socialni-oblast/kontakty-pro-socialni-zdravotni-oblast>>

Prostějov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.prostejov.eu/cz/obcan/magistrat/adresar-magistratu/>>

Přelouč [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mestoprelouc.cz/urad-2/odbory/osoba-mgr-sarka-junasova-40.html>>

Přerov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.prerov.eu/cs/magistrat/o-magistratu/odbory-magistratu/odbor-socialnich-veci-a-skolstvi/podrobna-struktura-odboru-socialnich-veci-a-skolstvi.html>>

Přeštice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.prestice-mesto.cz/odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi/seidlova-tamara-ing>>

Příbram [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.pribram.eu/mestsky-urad/kontakty-meu/splitkova-zdena.html>>

Rakovník [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/ospod-rakovnik>>

Rokycany [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://rokycany.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=14069&id_o=108>

Rosice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www1.rosice.cz/vismo/o_osoba.asp?id_org=14122&id_o=1039&p1=57>

Roudnice nad Labem [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.roudnice.cz/urad/odbor-socialnich-veci>>

Rožnov pod Radhoštěm [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.roznov.cz/odbor-socialni/ds-1360>>

Rumburk [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.rumburk.cz/index.php?page=3>>

Rychnov nad Kněžnou [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.rychnov-city.cz/bc-josef-simerda/o-1121/p1=1876>>

Rýmařov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://rymarov.cz/osvaz/62-osvaz/34-podzemna-iveta-bc>>

Říčany [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://info.ricany.cz/mesto/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi>>

Sedlčany [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://mesto-sedlcany.cz/mestsky-urad/odbor/socialnich-veci>>

Semily [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.semily.cz/cz/obcan/radnice-a-mestsky-urad/struktura-uradu-kontakty/mestsky-urad-semily/odbor-socialnich-veci/>>

Slaný [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.meuslany.cz/cs/mestsky-urad-a-odbory/socialni-veci-a-zdravotnictvi/kontakty/>>

Slavkov u Brna [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://ospod.slavkov.cz/index.php/kontakty>>

Slovník cizích slov [online]. [cit. 2015-04-15] dostupné z WWW : <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/abuzus-abusus>>

Soběslav [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.musobeslav.cz/mestsky-urad/kontakty/telefonni-seznam/?page=2>>

Sokolov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<http://www.sokolov.cz/urad/odbory/odbor_socialnich_veci/informace-o-odboru-25957>

Stod [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<http://www.mestostod.cz/vismo/o_osoba.asp?id_o=1021>

Strakonice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.strakonice.eu/content/telefonni-seznam-meu-strakonice>>

Sušice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.mestosusice.cz/mususice/fr.asp?tab=mususice&id=1144>>

Světlá nad Sázavou [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.svetlans.cz/ing-vera-weingartnerova/o-1021/p1=2908>>

Svitavy [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.svitavy.cz/cs/m-195-bc-svetlana-richtrova/>>

Šlapanice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.slapanice.cz/odboru-socialnim>>

Šternberk [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.sternberk.eu/kontakty/56-odbor-socialnich-veci/81-ing-jitka-zajacova.html>>

Šumperk [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<<http://www.sumperk.cz/cs/samosprava/kontakty.html>>

Tábor [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<http://www.taborcz.eu/vismo/o_utvar.asp?id_u=1042>

Tachov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.tachov-mesto.cz/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi.html>>

Tanvald [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<https://www.tanvald.cz/mestskyurad/telefonnicislameu/#o9>>

Telč [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW :
<http://www.telc.eu/mesto_a_samosprava/mestsky_urad/odbor_socialni>

Teplice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.teplice.cz/martina-fialova/o-1159>>

Tinktura [online]. [cit. 2015-01-15] dostupné z WWW : <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tinktura>>

Tišnov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<https://sluzbyprevence.mpsv.cz/index.php?id=28&obc=153&ses=/>>

Trhové Sviny [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.tsviny.cz/mgr-vladislav-vlasek/o-1043>>

Třebíč [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.trebic.cz/mgr-martina-machalova/o-1384>>

Třeboň [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : < <http://www.mesto-trebon.cz/cz/mestsky-urad-trebon/organizacni-struktura/odbor-skolstvi-a-socialnich-veci/odboru-ossv.html>>

Třinec [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.trinecko.cz/svaz/index.php?zdroj=nahradni_rodinna_pece>

Turnov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.turnov.cz/cs/mestsky-urad/odbory-meu/odbor-socialnich-veci.html>>

Týn nad Vltavou [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : < <http://www.tnv.cz/kontakty/os-1025/p1=3221>>

Uherské Hradiště [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-uh.cz/Contact.aspx?ID=222>>

Uherský Brod [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : < <http://www.ub.cz/pages.aspx?rp=8&id=462&expandMenu=1#54>>

Uničov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.unicov.cz/mgr-ivo-olbert/o-1066>>

Ústí nad Labem [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/verejna-sprava/magistrat/odbory-a-oddeleni/zamestanci-odboru.html?idodb=998>>

Ústí nad Orlicí [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.ustinadorlici.cz/urad/kontakty/?o=skupina-kontaktu-6>>

Valašské Klobouky [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.valasskeklobouky.cz/mgr-ludmila-cmajdalkova/o-12911/p1=24767>>

Valašské Meziříčí [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.valasskemezirici.cz/osoba/141/>>

Varnsdorf [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://www.varnsdorf.cz/cz/urad/odbory_meu/odbor-socialnich-veci-zdravotnictvi/kontakty.html>

Velké Meziříčí [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mestovm.cz/cs/mestsky-urad/odbory/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi>>

Veselí nad Moravou [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : < <http://www.veseli-nad-moravou.cz/mgr-vlastimil-hruska/o-3753>>

Vimperk [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.vimperk.cz/1406/cz/normal/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi-mu-vimperk#.VTVKCCHtBc>>

Vitkov [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.vitkov.info/mestsky-urad/mestsky-urad/organizacni-struktura/osoba-mgr-hana-klapatkova-36.html>>

Vizovice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://old.vizovice.eu/mestsky-urad/odbory-meu/odbor-socialni/odbor-socialni.html>>

Vlašim [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<https://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/ospod-vlasim>>

Vodňany [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://www.vodnany.eu/vismo/o_osoba.asp?id_org=18428&id_o=33410&n=bc-jusuf-traore&p1=20385>

Votice [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-votice.cz/odbor-socialnich-veci/os-10225/p1=15530>>

Vrchlabí [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.muvrchlabi.cz/cz/mestsky-urad/adresar-mu/adresar-odbory/odbor-socialni-a-zdravotni-151.html>>

Vsetín [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mestovsetin.cz/mgr-pavla-hrbackova/o-36722/p1=37101>>

Vysoké Mýto [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <http://urad.vysokemyto.cz/?option=com_content&task=view&id=193&Itemid=456>

Vyškov [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <http://vyskov-mesto.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=18857&id_u=7468>

Zábřeh [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.muzabreh.cz/mestsky-urad/kontakty/zamestnanci-meu/article/struktura-meu-zabreh/4-odbor-socialnich-veci/5005-kapplova-jana-bc>>

Zlín [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.zlin.eu/odbor-socialnich-veci-cl-1769.html>>

Znojmo [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://www.znojmocity.cz/oddeleni-socialne-pravni-ochrany-deti/os-4069>>

Žamberk [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.zamberk.cz/index.php?ids=201&e=t>>

Žatec [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.mesto-zatec.cz/mestsky-urad/seznam-osob/osoba-mgr-kamila-sulikova-117.html>>

Žďár nad Sázavou [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.zdarns.cz/mestsky-urad/odbory-uradu/>>

Železný Brod [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW : <<http://data.zeleznybrod.cz/obcan/odborsocialnichveci/>>

Ženy v krizi [online]. [cit. 2015-01-10] dostupné z WWW : <<http://www.hrdeckralove.org/noviny-a-novinky/psychologicka-poradenska-linka-ministerstva-vnitra-povodne>>

Židlochovice [online]. [cit. 2015-04-10] dostupné z WWW :
<<http://www.zidlochovice.cz/kontakty/odbor-socialnich-veci>>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Mapa pomoci: kontaktních center a terénních programů

orgánů sociálně-právní ochrany dětí,

základních linek pomoci pomáhající rodinám a osobám
s návykovými problémy

Příloha 2: Legislativa drog a rodiny

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Adéla Šebestová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Michal Růžička, Ph. D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Možnosti psychosociální intervence u rodin ohrožených drogovou závislostí
Název v angličtině:	Options of psychosocial intervention for families at risk of drug addiction
Anotace práce:	Cílem práce je zmapování zařízení, které pomáhají rodinám s drogovými problémy – zmapování kontaktních center a terénních programů, orgány sociálně-právní ochrany dětí a základních telefonních linek pomoci. V práci jsou popsána témata drogy, závislost, rodina, prevence, intervence a léčba, práce obsahuje legislativu drog a rodiny.
Klíčová slova:	Droga, závislost, prevence, orgán sociálně-právní ochrany dětí, intervence, rodina, léčba, kontaktní centra, terénní programy, linka pomoci
Anotace v angličtině:	The aim is to map devices that help families with drug problems - mapping centers and outreach programs, authorities Child protection and basic telephone help lines. The paper describes the themes of drug addiction, family, prevention, intervention and treatment, labor legislation contains drugs and family.

Klíčová slova v angličtině:	Drug, addiction, prevention , Department of Social - legal protection of children , intervention, family, therapy , contact centers , streetworks , helplines
Přílohy vázané v práci:	2
Rozsah práce:	85
Jazyk práce:	čeština

PŘÍLOHA 1

KONTAKTNÍ CENTRA A TERÉNNÍ PROGRAMY

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

- **Kontaktní centrum Praha 5**, zřizovatel: Sananim z.ú., Na Skalce 819/15,
tel: +420 283 872 186, email: kacko@sananim.cz,
Terénní program:+420 224 920 577- Praha 1, Praha 3, Praha 13
- **Nízkoprahové středisko „drop in“ Praha 1**, zřizovatel: nadace Drop in o.p.s.,
Karolíny Světlé 18, tel: +420 222 221 124, email: stredisko@dropin.cz
- **Kontaktní a poradenské centrum závislosti Praha 5 „STAGE 5“**,
zřizovatel: PROGRESSIVE o.p. s., Mahenova 4, tel: +420 257 217 871,
email: stage5@progressive-os.cz
Terénní program: +42 0603 936 663 -Praha

Terénní programy:

+420 603 209 948 – Praha 2

+420 733 129 471, +420 774 597 720 – Praha a okolí

JIHOČESKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Písek**, zřizovatel: Arkáda, o. s., Husovo náměstí 2/24,
tel: +420 382 228 171, email: arkada@iol.cz
 - **Kontaktní centrum „Auritus“ Tábor**, Centrum pro lidi ohrožené drogou,
zřizovatel: Farní charita Tábor, Klokotská 114, +420 381 255 999, email:
auritus@iol.cz
Terénní program: +420 775 255 389 –Tábor
 - **Kontaktní centrum Prachatice**, zřizovatel: Občanské sdružení Prevent,
Primátorská 76, tel: +420 388 310 147, email: kacko.prachatice@os-prevent.cz
 - **Kontaktní centrum Strakonice**, zřizovatel: Občanské sdružení Prevent,
Komenského 174, tel: +420 383 322 357, email: kacko@os-prevent.cz
-

- **Kontaktní centrum České Budějovice**, zřizovatel: občanské sdružení Prevent, třída 28. Října 1312/16, tel: +420 387 201 738, email: kacko.cb@os-prevent.cz

Terénní programy:

Terénní program: +420 775 588 534, +420 775 588 535 – Milevsko, Písek, Protivín

Terénní program: +420 723 527 512 - České Budějovice, Týn nad Vltavou, Borovany, Horní Stropnice, Trhové Sviny, Nové Hrady, Strakonice, Volyně, Blatná, Vodňany, Volary, Horní Vltavice, Kuboiva Huť, Vimpert, Prachatice, Netolice, Bechyně, Veselí nad Lužicí, Soběslav, Sezimovo Ústí

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum „Netopeer“**, poskytovatel: Podané ruce, Znojmo, Horní Česká 4, tel: +420 515 264 996, email: netopeer@podaneruce.cz
Terénní program: +420 732 625 592 – Znojmo
 - **Kontaktní centrum Břeclav**, poskytovatel: Charita Břeclav, Stromořadní 8, tel: +420 519 322 842, email: kacko.breclav@charita.cz
Terénní program: +420 519 322 842 – Břeclav, Hustopeče a okolní obce, Mikulov a okolní obce
 - **Kontaktní adiktologické centrum „Vážka“ Hodonín**, poskytovatel: Charita Hodonín, Pančava 56, tel: +420 518 343 842, email: k-centrum@hodonin.charita.cz
Terénní program: +420 731 428 359 – Hodonín, Strážnice, Prušánky, Čejkovice, Mutěnice, Šlapanice, Dolní Bojanovice, Ratiškovice
 - **Kontaktní centrum Brno**, poskytovatel: Podané ruce, Vídeňská 3, tel: +420 543 249 343, +420 775 889 919, email: kc.videnska@podaneruce.cz
 - **Kontaktní centrum Kyjov**, poskytovatel Charita Kyjov, Palackého 194, tel: +420 518 611 589, email:k.centrum@kyjov.charita.cz
Terénní program: +420 776 152 977 – Dubňany, Veselí nad Moravou, Kyjov a okolní vesnice
-

- **Kontaktní centrum Brno**, poskytovatel: A Kluby ČR, o.p.s, Hybešova 956/1, tel: +420 548 211 860, romana.dreslerova@akluby.cz

Terénní programy:

- +420 605 839 039 - Adamov, Boskovice, Blansko, Letovice
- +420 775 292 607 – Vyškov, Bučovice, Ivanovice na Hané
- +420 776 377 734, +420 777 887 345 – Brno – město, Brno – venkov

KARLOVARSKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Cheb**, poskytovatel: KOTEC o.p.s., Kostelní náměstí 15, tel: +420 739 570 108, email: kc.cheb@kotec.cz
- **Kontaktní centrum Sokolov**, poskytovatel: KOTEC o.p.s., Marie Majerové 1764, tel: +420 739 570 103, email: kc.sokolov@kotec.cz
Terénní program: +420 608 656 560 - Sokolov, Habartov, Rovná, Nová Ves, Horní Slavkov, Kraslice, Oloví, Rotava
- **Kontaktní centrum Karlovy Vary**, poskytovatel: Záchraný kruh, Sportovní 359/32, tel: +420 353 222 742, +420 773 140 022, email: kcentrum.kv@seznam.cz

Terénní programy:

- +420 731 656 224 – Cheb, Mariánské Lázně, Hranice, Studénka, Teplá, Aš

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum „RIAPS“ Trutnov**, zřizovatel: Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb, Procházkova 818, tel: +420 499 828 144, email: kcentrum@riaps.cz
Terénní program: +420 731 441 269 – Dvůr Králové nad Labem, Vrchlabí, Hostinné, Úpice, Trutnov
 - **Kontaktní centrum Hradec Králové**, zřizovatel: Laxus o.s., Říční 1252/3a, tel: +420 495 513 977, email: kacko.hradec@laxus.cz
Terénní program: +420 776 626 309 - Náchod, Červený Kostelec, Česká Skalice, Hořice, Nový Bydžov, Jičín, Hradec Králové, Hořice, Nová Paka, Nové Město nad
-

Metují, Jaroměř, Opočno, Rychnov nad Kněžnou, Vamberk, Kostelec nad Orlicí,
Broumov, Hronov

LIBERECKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Liberec**, poskytovatel: Most k naději o. s., Rumunská 5/a,
tel: +420 482 713 002, email: kc.liberec@mostknadeji.cz
- **Kontaktní centrum Česká Lípa**, poskytovatel: Most k naději o.s., Hálkova 1794,
tel: +420 487 831 545, email: kc.ceskalipa@mostknadeji.cz

Terénní programy:

+420 728 511 619 - Česká Lípa, Doksy, Nový Bor, Ralsko, Jablonné v Podještědí,
Mimoň, Sloup v Čechách, Cvikov, Ploužnice, Kuřivody, Stráž pod Ralskem,
Trutnov, Liberec, Dubá, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Nové Město pod Smrkem,
Tanvald, Smržovka, Semily, Jilemnice, Železný Brod, Desná, Hejnice, Jablonec
nad Nisou, Turnov

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

- **Krizové a Kontaktní centrum „Pod Slunečником“**, zřizovatel: samostatné o.s.,
Opava, Hradecká 16, tel: +420 553 718 487, +420 602 765 082,
email:k.centrum@seznam.cz
Terénní program: +420 602 765 081- Opava
 - **Centrum drogové pomoci Havířov - Šumbark**, zřizovatel: Sociální služby města
Havířova, Hřbitovní 166/12, tel: +420 596 884 854, email: cdp@ssmh.cz
Terénní program: +420 728 163 869 – Havířov - Město, Havířov – Podlesí
 - **Kontaktní centrum Ostrava - Vítkovice**, zřizovatel: Renarkon, o.p.s., Zengrova
69, tel:+420 595 627 005, +420 602 670 789, email: kcova@renarkon.cz
Terénní program: +420 774 719 357- Ostrava Jih (Hrabůvka, Zábřeh, Dubina,
Výškovice), Moravská Ostrava, Přívoz, Liščina, Zárubek, Kunčičky, Muglinov,
Hrušov, Ostrava-Poruba, Mariánské Hory, Hulváky, Vítkovice, Hlučín, Bohumín
 - **Kontaktní centrum a poradenské centrum Frýdek-Místek**, zřizovatel:
Renarkon, o.p.s., Pionýrů 1757, tel: +420 558 628 444, email: kcfm@renarkon.cz
Neposkytuje terénní program.
-

- **Kontaktní centrum „Krystal“ Krnov**, zřizovatel: Krystal Help, o.s.,
Revoluční 906/26, Tel: +420 554 620 177, email: krystal.krnov@seznam.cz
Terénní program: +420 773 469 763 – Krnov
- **Kontaktní centrum Orlová – Lutyně**, zřizovatel: Sociální služby města Orlová,
Energetiků 940, tel: +420 604 711 301, email: k.centrum@ssmo.cz
Terénní program: +420 603 100 555

Terénní programy:

+420 723 141 029 – Frýdek - Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Třinec, Jablunkov,
Český Těšín

OLOMOUCKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Přerov**, zřizovatel: Kappa-Help o.s., Kojetínská 382/11,
tel: +420 733 821 003, email: kontaktni.centrum&kappa-help.cz
Terénní program: +420 733 821 003 – Hranice, Lipník nad Bečvou, Přerov,
Kojetín
- **Kontaktní centrum Olomouc**, zřizovatel: Podané ruce o.p.s., Sokolská 48/551,
tel: +420 774 411 689, email: kcentrum.ol@podaneruce.cz
Neposkytuje terénní program, program je samostatný.
- **Kontaktní centrum „Krédo“ Šumperk**, zřizovatel: PONTIS Šumperk o.p.s.,
Temenická 1, tel: +420 583 550 235, email: k-centrum@pontis.cz
- **Kontaktní centrum Jeseník**, zřizovatel: Darmoděj o.s., 28.října 885,
tel: +420 774 424 560, email: k-centrum@darmodej.cz
Terénní program: +420 775 039 589 – Javorník, Bernatice, Uhelná, Vlčice, Žulová,
Lipová-lázně, Česká Ves, Písečná, Supikovice, Velká Kraš, Vidnava, Zlaté Hory,
Mikulovice, Hradec- Nová Ves Jeseník, Vápenná

Terénní programy:

+420 776 778 132, +420 776 778 263 – Olomouc, Šternberk, Litovel, Uničov
+420 774 020 848 – Prostějov

PARDUBICKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Pardubice**, poskytovatel: Laxus o.s., Češkova 2701,
tel: +420 466 265 207
Terénní program: +420 774 626 301 – Pardubice, Chrudim, Přelouč, Svitavy,
Polička, Lanškroun, Letohrad, Česká Třebová, Moravská Třebová, Litomyšl, Ústí
nad Orlicí

PLZEŇSKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Plzeň**, poskytovatel: Centrum protidrogové prevence a
terapie, o.p.s., Havířská 11, tel:+420 377 421 374, email: kcentrum@cppt.cz
- **Kontaktní centrum Tachov**, poskytovatel: KOTEC o.p.s. Rokycanova 131,
tel:+420 608 656 541, email: kc.tachov@kotec.cz
- **Kontaktní centrum Plzeň**, poskytovatel: Point 14, Husova 14,
tel: +420 377 235 526, email:hlavova@point14.cz
Terénní program:+420 777 570 659 - Sušice, Plzeň, Nýrsko

Terénní programy:

+420 608 656 538 – Tachov. Plzeň, Stříbro, Blovice, Domažlice, Horšovský Týn,
Klatovy, Nepomuk, Nýřany, Přeštice, Rokycany, Tachov,

STŘEDOČESKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum Mladá Boleslav**, zřizovatel: Semiramis o.s., Ptácká 162,
tel: +420 326 303 467, email: k-centrum-mb@os-semiramis.cz
 - **Centrum adiktologických služeb Příbram**, zřizovatel: Magdaléna o.p.s., Žežická
193, +420 318 622 010, email: cas.pb@magdalena-ops.cz
 - **Centrum adiktologických služeb Benešov**, zřizovatel: Magdaléna o.p.s.,
Nová Pražská 399, +420 317 728 880, email: balatova@magdalena-ops.cz
 - **Centrum adiktologických služeb Nymburk**, zřizovatel: Laxus o.s.,
Velké Valy 995, tel: +420 325 514 424
-

Terénní program: +420 724 557 504 - Poděbrady, Lysá nad Labem, Sadská a Milovice

- **Kontaktní centrum Kolín 2**, zřizovatel: Prostor Plus o.p.s., Kutnohorská 17, tel: +420 777 847 071, email: kc@os-prostor.cz

Terénní program: +420 777 650 030 – Kolín, Kutná Hora, Čáslav, Pečky, Český Brod

Terénní programy:

+420 724 087 925 – Bělá pod Bezdězem, Kralupy nad Vltavou, Brandýs nad Labem, Benátky nad Jizerou, Mladá Boleslav, Neratovice, Mělník, Čelákovice, Kosmonosy

+420 605 311 146- Benešov, Beroun, Březnice, Bystřice, Dobříš, Hořovice, Hostivice, Jesenice, Jílové, Králův Dvůr, Loděnice, Mníšek pod Brdy, Nové Strašecí, Příbram, Rakovník, Rožmitál pod Třemšínem, Rudná, Řevnice, Sázava, Sedlčany, Týnec nad Sázavou, Vlašim, Votice, Zdice.

VYSOČINA

- **Kontaktní centrum Jihlava**, zřizovatel: Charita Jihlava, U Větrníku 14, tel: +420 567 310 987, email: kacko@jihlava.charita.cz
Terénní program: +420 567 310 987 – Jihlava, Pelhřimov, Třešť, Telč, Žerovnice, Humpolec, Dačice, Kamenice nad Lipou, Počátky
 - **Kontaktní centrum Žďár nad Sázavou**, Centrum primární prevence a drogových služeb, zřizovatel: Kolpingovo dílo České republiky o.s., Žižkova 16, tel: +420 566 620 098, email: spektrum@kolping.cz
Terénní program: +420 608 816 721 – Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Světlá nad Sázavou, Lideč nad Sázavou, Chotěboř, Bystřice nad Pernštejnem
 - **Kontaktní centrum „Noe“ Třebíč**, poskytovatel: Charita Třebíč, Hybešova 10, tel: +420 568 840 688, email: noe.trebic@charita.cz
Terénní program: +420 776 158 489 – Třebíč, Křižanov, Náměšť, Jemnice, Moravské Budějovice, Velké Meziříčí, Velká Bíteš
-

ÚSTECKÝ KRAJ

Kontaktní centrum Chomutov, zřizovatel: Světlo Kadaň o.s., Hálkova 224,
tel: +420 474 652 030, email: kcchomutov@os-svetlo.net

Terénní program: +420 725 543 162 – Jirkov, Chomutov

- **Kontaktní centrum Litoměřice**, zřizovatel: Oblastní spolek Český červený kříž
Litoměřice, Lidická 57, +420 416 737 182, email: info@kclitomerice.cz
Terénní program: +420 606 229 979 – Roudnice nad Labem, Lovosice, Štětí,
Úštěk, Litoměřice
 - **Kontaktní centrum Most**, zřizovatel: Most k naději o. s., P. Jilemnického 1929,
tel: +420 476 102 288, email: vedouci.kcm@mostknadeji.cz
 - **Kontaktní centrum pro drogově závislé Ústí nad Labem**,
zřizovatel: DRUG – OUT KLUB o.s., Velká Hradební 13/47
tel: +420 475 210 626, email: drugout@volny.cz
 - **Kontaktní a poradenské centrum Rumburk**, zřizovatel: WHITE LIGHT I., o. s.,
Tř. 9. května 1127/25, tel: +420 602 195 104, email: kc-rumburk@wl1.cz
Terénní program: +420 602 195 104, +420 728 861 371- Rumburk, Šluknov,
Varnsdorf
 - **Kontaktní centrum Kadaň**, zřizovatel: Světlo Kadaň o. s., Klášterecká 1720, tel:
+420 474 335 347, email: kckadan@os-svetlo.net
Terénní program: +420 725 543 165 - Kadaň, Prunéřov, Klášterec nad Ohří,
 - **Kontaktní centrum Teplice**, zřizovatel: WHITE LIGHT I., o.s. Doubravská
122/5, tel: +420 417 530 788, email: kc-teplice@wl1.cz
Terénní program: +420 417 530 788 Teplice, Dubí, Krupka
 - **Kontaktní a poradenské centrum pro drogově závislé**, poradna pro rodiče,
Děčín IV, zřizovatel: Centrum sociálních služeb Děčín, p.o., Teplická 31/45,
tel: +420 412 531 415, email: kcentrum@cssdecin.cz
Terénní program: +420 739 343 078- Děčín, Česká Kamenice
 - **Kontaktní centrum Žatec**, zřizovatel: Most k naději o.s., Dvořákova 11,
tel: +420 602 219 371, email: vedouci.kcz@mostknadeji.cz
-

Terénní programy:

+420 725 457 260 - Litvínov, Janov, Horní Jiřetín, Meziboří, Most, Chanov, Žatec,
Louny, Podbořany
+420 602 414 911 - Bílina

ZLÍNSKÝ KRAJ

- **Kontaktní centrum „Klíč“ Vsetín**, zřizovatel: Agarta o.s., Ohrada 1879,
tel: +420 571 436 900, email: kc-klic@seznam.cz
Terénní program: +420737 451 756, +420 739 829 678 – Vsetín, Valašské
Meziříčí, Rožnov pod Radhoštěm
 - **Kontaktní centrum „Plus“ Kroměříž**, zřizovatel: Oblastní charita Kroměříž ,
Ztracená 63, tel: +420 573 336 569, email: radovan.klabal@kromeriz.charita.cz
Terénní program: +420 737 929 332, +420 773 454 862 – Holešov, Hulín, Bystřice
pod Hostýnem, Chropyně, Kroměříž, Morkovice - Slížany
 - **Kontaktní centrum „Charáč“ Uherské Hradiště**, zřizovatel: Podané ruce o.p.s.,
Šromova 136, tel: +420 777 454 795, email: charac@podaneruce.cz
Terénní program: +420 736 105 373, +420 778 542 412 – Uherský Brod,
Bojkovice, Uherské Hradiště, Staré Město, Kunovice
 - **Kontaktní centrum Zlín**, zřizovatel: ONYX Zlín o.p.s., Gahurova 1563/5,
tel: +420 774 256 540, email: kc@os-onyx.cz
Terénní program: +420 774 256 510, +420 773 579 454 - Otrokovice, Napajedla,
Vizovice, Slušovice, Zlín, Malenovice
-

ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

- **Praha 1** - Mgr. Miluše Vokálková, email: miluse.vohalkova@praha1.cz, tel: +420 221 097 359
 - **Praha 2** – Mgr. Marta Konvičková, email: konvickovam@p2.mepnet.cz, tel: +420 236 044 294
 - **Praha 3** – Martina Minhová, email: martinam@praha3.cz, tel: +420 222 116 485
 - **Praha 4** – Petra Opočenská, email: petra.opocenska@praha4.cz, tel: +420 261 192 336
 - **Praha 5** – Bc. Hana Spěvákova, DiS, email: hana.spevakova@praha5.cz, tel: +420 257 000 436
 - **Praha 6** – Mgr. Dagmar Šobíšková, email: dsobiskova@praha6.cz, tel: +420 220 189 611
 - **Praha 7** – Vlasta Koničková Kopřivová, email: konickovav@p7.mepnet.cz, tel: +420 220 144 186
 - **Praha 8** – Mgr. Dagmar Kubíčková, email: dagmar.kubickova@praha8.cz, tel: +420 222 805 244
 - **Praha 9** – Věra Machová, email: machovav@praha9.cz, tel: +420 283 091 413
 - **Praha 10** – Mgr. Anna Chochulová, email: annac@praha10.cz, tel: +420 267 093 219
 - **Praha 11** – Milena Jindřichová, email: jindrichovam@praha11.cz, tel: +420 267 902 117
 - **Praha 12** – Bc. Andrea Michalcová, email: amichalcova@p12.mepnet.cz, tel: +420 261 397 327
 - **Praha 13** – Mgr. Vlastimila Hübnerová, email: hubnerovav@p13.mepnet.cz, tel: +420 235 011 444
 - **Praha 14** – Eva Prknová, email: eva.prknova@praha14.cz, tel: +420 225 295 341
 - **Praha 15** – Ilona Záhorská, email: ilona.zahorska@praha15.cz, tel: +420 281 003 105
 - **Praha 16** – Mgr. Jitka Stejskalová, email: jitka.stejskalova @praha16.eu, tel: +420 234 128 310
 - **Praha 17** – Mgr. Alena Presslová, email: presslova@repy.mepnet.cz, tel: +420 234 683 269
 - **Praha 18** – Marcela Brzková, email: marcela.brzkova@letnany.cz, tel: +420 284 028 251
 - **Praha 19** – Jaroslava Kučerová, email: jaroslava.kucerova@kbely.mepnet.cz, tel: +420 286 010 140
 - **Praha 20** - Ing. Monika Brzkovská, email: monika_brzkovska@pocernice.cz, tel: +420 271 071 640
-

- **Praha 21** – Bc. Radka Lipanovičová, email: radka.lipanovicova@praha21.cz, tel: +420 281 012 954
- **Praha 22** – Mgr. Zdeňka Žaludová, email: zdenka.zaludova@praha22.cz, tel: +420 271 071 880

JIHOČESKÝ KRAJ

- **Blatná** – Markéta Koubková, email: koubkova@mesto-blatna.cz, tel: +420 383 416 213
 - **Český Krumlov** – Mgr. Zdeňka Kráková, email: zdenka.krakova@mu.ckrumlov.cz, tel: +420 380 766 420
 - **Dačice** – Mgr. Dagmar Čermáková, email: kurator@dacice.cz, tel: +420 384 401 250,
 - **Jindřichův Hradec** – Mgr. Marcela Longinová, email: longinova@jh.cz, tel: +420 384 351 321
 - **Kaplice** - Bc. Martina Šťastná, email: stastna@mestokaplice.cz, tel: +420 380 303 187
 - **Milevsko** – Ing. Ladislav Kotalík, email: kotalik@milevsko-mesto.cz, tel: +420 382 504 106,
 - **Písek** – Ivana Kahovcová, email: ivana.kahovcova@mupisek.cz, tel: +420 382 330 813
 - **Prachatice** – Mgr. Lucie Štětinová, email: sas.akord@seznam.cz, tel: +420 776 337 774
 - **Soběslav** – Jana Háková, email: hakova@musobeslav.cz, tel: +420 381 508 134
 - **Strakonice** – Bc. Petra Tůmová, DiS., email: petra.tumova@mu-st.cz, tel: +420 383 700 347
 - **Tábor** – Bc. Petr Kunderát, email: petr.kundrat@mutabor.cz, tel: +420 381 486 414
 - **Trhové Sviny** – Mgr. Vladislav Vlášek, email: socved@tsviny.cz, tel: +420 386 301 443
 - **Třeboň** – Bc. Eva Dytrichová, email: eva.dytrichova@mesto-trebon.cz, tel: +420 384 342 107
 - **Týn nad Vltavou** – Marta Bezlerová, email: marta.bezlerova@tnv.cz, tel: +420 385 772 291
 - **Vimperk** – Mgr. Jana Korbelová, email: jana.korbelova@mesto.vimperk.cz, tel: +420 388 459 029
 - **Vodňany** – Bc. Júsuf Traore, DiS., email: traore@muvodnany.cz, tel: +420 383 379 150
-

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

- **Blansko** – Mgr. Zdenka Hlaváčková, email: hlavackova@blansko.cz, tel: +420 516 775 358
 - **Boskovice** – Mgr. Alena Votroubková, email: alena.votroubkova@boskovice.cz, tel: +420 516 488 770
 - **Brno** – Ing. Miroslav Foltýn, email: foltyn.miroslav@brno.cz, tel: +420 542 173 721
 - **Břeclav** – Mgr. Dagmar Gasnářková, email: dagmar.gasnarkova@breclav.eu, tel: +420 519 311 411
 - **Bučovice** – Mgr. Martina Teuchnerová , email:teuchnerova@bucovice.cz, tel: +420 517 324 427
 - **Hodonín** – Mgr. Martina Prokopová, email: prokopova.martina@muhodonin.cz, tel: +420 518 316 320
 - **Hustopeče** – Mgr. Radmila Doležalová, email: dolezalova@hustopece-city.cz, tel: +420 519 441 012
 - **Ivančice** – Ing. Olga Prokopová, email: prokopova@muiv.cz, tel: +420 546 419 490
 - **Kuřim** – Bc. Taťána Sojková, email: sojkova@radnice.kurim.cz, tel: +420 541 422 376
 - **Kyjov** – Mgr. Hana Dokoupilová, email: h.dokoupilova@mukyjov.cz, tel: +420 518 697 479
 - **Moravský Krumlov** – JUDr. Věra Bártová, email: bartovav@mkrumlov.cz, tel: +420 515 300 715
 - **Mikulov**- Mgr. Bohdana Souchopová, email: souchopova@mikulov.cz, tel: +420 519 444 607
 - **Pohořelice** – Ing. Silvie Maturová, email: silvie.maturova@pohorelice.cz, tel:+420 519 301 350
 - **Rosice** – Bc. Vítězslava Vaverková, email: vaverkova@mesto.rosice.cz, tel: +420 546 492 121
 - **Slavkov u Brna** – Mgr. Šárka Morongová , email: sarka.morongova@meuslavkov.cz tel: +420 544 121 150
 - **Šlapanice** – Mgr. Soňa Střechovská, email: strechovska@slapanice.cz, tel: +420 533 304 600
 - **Tišnov**- Mgr. Michal Kudláček, DiS., email: michal.kudlacek@tisnov.cz, tel: +420 549 439 721
 - **Veselí nad Moravou** – Mgr. Vlastimil Hruška, email: hruska@veseli-nad-oravou.cz, tel: +420 518 670 220
 - **Vyškov** – Mgr. Ivana Zouharová, email: i.zouharova @meuvyskov.cz, tel: +420 517 301 595
-

- **Znojmo** – Bc. Ivana Pluskalová, email: ivana.pluskalova@muznojmo.cz, tel: +420 515 216 534
- **Židlochovice** - Mgr. Iva Tycová, email: tycova@zidlochovice.cz, tel: +420 547 427 331

KARLOVARSKÝ KRAJ

- **Aš** – Bc. Rita Jetlebová, email: jetlebova.rita@muas.cz , tel: +420 354 524 246
- **Cheb** – Bc. Renata Bartáková, email: bartakova@cheb.cz, tel: +420 354 440 248
- **Karlovy Vary** – Ing. et Bc. František Pavlásek, email: f.pavlasek@mmkv.cz, tel: +420 353 118 586
- **Kraslice** – Ivana Rážová, email: razova@meu.kraslice.cz, tel: +420 352 370 438
- **Mariánské Lázně** - Mgr. Roman Nováček, email: roman.novacek@marianskelazne.cz, tel: +420354 922 309
- **Ostrov** – Miroslava Světlíková, email: msvetlikova@ostrov.cz, tel: +420 354 224 887
- **Sokolov** - Mgr. Soňa Zschkeová, email: sona.zschkeova@mu-sokolov.cz, tel:+420 359 808 130

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

- **Broumov** – Mgr. Lenka Hloušková, email: hlouskova@broumov-mesto.cz, tel: +420 491 504 323
 - **Dobruška** – Bc. Markéta Heclová, email: m.heclova@mestodobruska.cz, tel: +420 494 629 624
 - **Dvůr Králové nad Labem** – Eva Drtinová, email: drtinova.eva@mudk.cz, tel: +420 499 318 271
 - **Hradec Králové** – Mgr. Světluše Kotrčová, email: svetluse.kotrcova@mmhk.cz, tel: +420 495 707 382
 - **Hořice** – Eva Pavlová, email: pavlova@horice.org, tel: +420 492 105 472
 - **Jaroměř** – Mgr. Michaela Brusnická, email: brusnicka@jaromer-josefov.cz, tel: +420 491 847 270
 - **Jičín** – Ing. Rostislav Vodák, email: posta@mujicin.cz, tel: +420 493 545 285
 - **Kostelec nad Orlicí** – Eva Marková, email: emarkova@muko.cz, tel: +420 494 337 209
 - **Nový Bydžov** – Bc. Zdeňka Plocová, DiS., email: plocova@novybydzov.cz, tel: +420 495 703 938
 - **Nové Město nad Metují** – Dagmar Dvořáčková, email:dvorackova@novemestonm.cz, tel: +420 491 419 646
-

- **Nová Paka** – Mgr. Jana Vrbová, email: vrbova@munovapaka.cz, tel: +420 493 760 158
- **Rychnov nad Kněžnou** – Bc. Josef Šimerda, email: josef.simerda@rychnov-city.cz, tel: +420 494 509 400
- **Vrchlabí** - Mgr. Jaroslava Tauchmanová, email: tauchmanovajaroslava@muvrchlabi.cz, tel: +420 499 405 746

LIBERECKÝ KRAJ

- **Česká Lípa** – Mgr. Petra Novotná , email: novotna-p@mucl.cz, tel: +420 487 885 476
- **Frydlant** – Bc. Lucie Andršová, email: lucie.andrsova@mu-frydlant.cz, tel: +420 482 464 082
- **Jablonec nad Nisou** – Bc. Radka Němečková, email: nemeckova@mestojablonec.cz, tel: +420 483 357 639
- **Jilemnice** – Bc. Jaroslav Kandl, email: kandl@mesto.jilemnice.cz, tel: +420 481 565 324
- **Liberec** – Bc. Jana Špringlová, email: springlova.jana@magistrat.liberec.cz, tel: +420 485 244 810
- **Nový Bor** – Mgr. Dana Balážová, email: dbalazova@novy-bor.cz, tel: +420 487 712 369
- **Semily** – Bc. Radka Andrllová, email: andrlova@mu.semily.cz, tel: +420 481 629 244
- **Tanvald** – Mgr. Vladimíra Tomšová, email: vtomsova@tanvald.cz, tel: +420 483 369 630
- **Turnov** – Mgr. Hana Kocourková, email: h.kocourkova@mu.turnov.cz, tel: +420 481 366 854
- **Železný Brod** – Bc. Eva Sasková, email: e.saskova@zelbrod.cz, tel: +420 483 333 928

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

- **Bílovec** – Olga Hošická, DiS., email: olga.hosicka@bilovec.cz, tel: +420 556 312 142
 - **Bohumín** – Bc. Daniel Ucháč, email: uchac.daniel@mubo.cz, tel: +420 596 092 217
 - **Bruntál** – Mgr. Martina Božková, email: martina.bozkova@mubruntal.cz, tel: +420 554 706 153
 - **Český Tešín** – Mgr. Dana Moldrzyková, email: moldrzykova@tesin.cz, tel: +420 553 035 780
-

- **Frenštát pod Radhoštěm** – Ing. Anna Hrachovcová,
email: anna.hrachovcova@mufrenstat.cz, tel: +420 556 833 170
- **Frydek-Místek** – Mgr. Renáta Boháčiková, DiS.,
email: bohacikova.renata@frydekmistek.cz, tel: +420 558 609 435
- **Frydlant nad Ostravicí** – Mgr. et Bc. Iveta Pietruchová,
email: ipietruchova@frydlantno.cz, tel: +420 558 604 177
- **Havířov** – Mgr. Milada Páclová, email: paclova.milada@havirov-city.cz,
tel: +420 596 803 456
- **Hlučín** – Bc. Kateřina Barabaschová, email: barabaschova@hlucin.cz,
tel: +420 595 020 235
- **Jablunkov** – Mgr. Růžena Ježowiczová, email: ruzena.jezowiczova@jablunkov.cz,
tel: +420 558 340 650
- **Karviná** – Mgr. Ludmila Poskerová, email: ludmila.poskerova@karvina.cz,
tel: +420 596 389 300
- **Kopřivnice** – Dagmar Oprštěná Dis, email: dagmar.oprstena@koprivnice.cz,
tel: +420 556 879 471
- **Kravaře** – Bc. Irena Uličková, email: socialni@kravare.cz, tel: +420 553 777 927
- **Krnov** – Bc. Jiřina Kolářová, email: jkolarova@mukrnov.cz, tel: +420 554 697 522
- **Nový Jičín** – Mgr. Pavla Poláková, email: ppolakova@novyjcicin-town.cz,
tel: +420 556 768 335
- **Odry** – Bc. Miroslava Hřčková, email: hrckova@odry.cz, tel: +420 556 768 140
- **Opava** – Mgr. Judita Kachlová, email: judita.kachlova@opava-city.cz,
tel: +420 553 756 722
- **Orlová** – Mgr. Kateřina Gagolová, DiS., email: katerina.gagolova@muor.cz,
tel: +420 596 581 455
- **Ostrava** – Mgr. Kamila Návrátilová, email: knavratilova@ostrava.cz,
tel: +420 599 444 640
- **Rýmařov** – Bc. Iveta Podzemná, email: podzemna@rymarov.cz,
tel: +420 554 254 222
- **Třinec** – Věra Majerová, email: vera.majerova@trinecko.cz, tel: +420 558 306 361
- **Vítkov** - Mgr. Hana Klapetková, email: klapetkova@vitkov.info,
tel: +420 556 312 222

OLOMOUCKÝ KRAJ

- **Hranice** - Bc. Martina Škapová, email: martina.skapova@mesto-hranice.cz,
tel: +420 581 828 440
-

- **Jeseník** – Mgr. et Bc. Kristýna Michálková, email: kristyna.michalkova@mujes.cz, tel: +420 584 498 447
- **Konice** – Hana Koudelková, email: hana.koudelkova@konice.cz, tel: +420 582 401 471
- **Lipník nad Bečvou** – Bc. Pavla Jemelková, email: jemelkova@mesto-lipnik.cz, tel: +420 581 722 220
- **Litovel** – Mgr. Pavel Procházka, email: prochazka@mestolitovel.cz, tel: +420 585 153 231
- **Mohelnice** – Bc. Eva Fričarová, email: fricarovae@mohelnice.cz, tel: +420 583 452 163
- **Olomouc** – Mgr. Iva Elznerová, email: iva.elznerova@olomouc.eu, tel: +420 585 562 219
- **Prostějov** – Mgr. et Bc. Marcela Trunečková, email: marcela.trunekova @prostejov.eu, tel: +420 582 329 550
- **Přerov** – Mgr. et Mgr. Andrea Kafková, email: andrea.kafkova@prerov.eu, tel: +420 581 268 773
- **Šternberk** – Ing. Jitka Zajacová, email: zajacova@sternberk.cz, tel: +420 585 086 527
- **Šumperk** – Ing. Běla Michálková, email: bela.michalkova@sumperk.cz, tel: +420 583 388 907
- **Uničov** – Mgr. Ivo Olbert, email: iolbert@unicov.cz, tel: +420 585 088 345
- **Zábřeh** - Bc. Jana Kapplová, email: jana.kapplova@muzabreh.cz, tel: +420 583 468 120

PARDUBICKÝ KRAJ

- **Česká Třebová** – JUDr. Eva Gibišová, email: eva.gibisova@ceska-trebova.cz, tel: +420 465 500 231
 - **Hlinsko** – Bc. Martin Vtípil, DiS, email: vtipil@hlinsko.cz, tel: +420 469 315 371
 - **Holice** – Ing. Jana Faltusová, email: faltusova@mestoholice.cz, tel: +420 466 741 270
 - **Chrudim** – Mgr. Martina Zábranská, email: martina.zabranska@chrudim-city.cz, tel: +420 469 657 570
 - **Králíky** – Bc. Bohumír Strnad, email: b.strnad@kraliky.eu, tel: +420 465 670 861
 - **Lanškroun** – Věra Ptáčková, email: vera.ptackova@lanskroun.eu, tel: +420 465 385 263
 - **Litomyšl** – Bc. Monika Kopecká, email: monika.kopecka@litomysl.cz, tel: +420 461 653 431
 - **Moravská Třebová** – Mgr. Irena Škadrová, email: iskadrova@mtrebova.cz, tel: +420 461 353 050
-

- **Pardubice** – Bc. Dana Hnízdová, DiS., email: dana.hnizdova@mmp.cz, tel: +420 466 859 632
- **Polička** – Bc. Martina Černíková, email: cernikova@policka.org, tel: +420 461 723 844
- **Přelouč** – Mgr. Šárka Junasová, email: sarka.junasova@mestoprelouc.cz, tel: +420 466 094 170
- **Svitavy** – Bc. Světlana Richtrová, email: svetlana.richtrova@svitavy.cz, tel: +420 461 550 213
- **Ústí nad Orlicí** – Bc. Sylva Heulerová, email: heulerova@muuo.cz, tel: +420 465 514 517
- **Vysoké Mýto** – Romana Vondřejcová, email: romana.vondrejцова@vysoke-myto.cz, tel: +420 465 466 223
- **Žamberk** - Mgr. Dagmar Ducháčková, email: d.duchackova@zamberk.eu, tel: +420 465 670 230

PLZEŇSKÝ KRAJ

- **Blovice** – Blanka Kepková, email: blanka.kepkova@mublovice.cz, tel: +420 371 516 138
 - **Domažlice** – Bc. Jana Váchalová, email: Jana.Vachalova@mesto-domazlice.cz, tel: +420 379 719 281
 - **Horážd'ovice** – Mgr. Eva Slavíčková, email: slavickova@muhorazdovice.cz, tel: +420 376 547 530
 - **Horšovský Týn** – Bc. Iveta Křížová, DiS, email: i.krizova@muht.cz, tel: +420 379 415 163
 - **Klatovy** – Hana Křivohlavá, email: hkřivohlava@mukt.cz, tel: +420 376 347 264
 - **Kralovice** – Jarmila Valachová, email: valachova.jarmila@kralovice.cz, tel: +420 373 300 244
 - **Nepomuk** – Jaroslav Somolík, email: jaroslav.somolik@urad-nepomuk.cz, tel: +420 371 519 735
 - **Nýřany** – PhDr. Ivana Vodrážková, email: ivana.vodrazkova@mesto-nyrany.cz, tel: +420 377 168 042
 - **Plzeň** – JUDr. Svatava Glancová, email: Glancova@plzen.eu, tel: +420 378 033 300
 - **Přeštice** – Ing. Tamara Seidlová, email: seidlova@prestice-mesto.cz, tel: +420 377 332 530
 - **Rokycany** – PhDr. Blanka Kohoutová, email: blanka.kohoutova@rokycany.cz, tel: +420 371 706 260
 - **Stod** – Bc. Martina Berková, email: berkova@mestostod.cz, tel: +420 379 209 440
-

- **Sušice** – Bc. Ivana Geigerová, email: igeigerova@mususice.cz, tel: +420 376 540 198
- **Tachov** - Ing. Marcela Němcová, email: marcela.nemcova@tachov-mesto.cz ???, tel: +420 374 704 200

STŘEDOČESKÝ KRAJ

- **Benešov** – Bc. Jitka Kratochvílová, email: kratochvilova@benesov-city.cz , tel: +420 317 754 229
 - **Beroun** – Mgr. Petr Valta, email: osvz1@muberoun.cz, tel: +420 311 630 261
 - **Brandýs nad Labem** – Mgr. Jan Horčík, email: jan.horcik@brandysko.cz, tel: +420 221 621 550
 - **Český Brod** – Bc. Martina Fejtarová, email: fejtaro@cesbrod.cz, tel: +420 321 612 126
 - **Čáslav** – Bc. Miloslav Nykodým, email: nykodym@meucaslav.cz, tel: +420 327 300 110
 - **Černošice** – Mgr. Lilian Voříšková, email: lilian.voriskova@mestocernosice.cz, tel: +420 221 982 296
 - **Dobříš** – Bc. Věra Fárová, email: farova@mestodobris.cz, tel: +420 318 533 370
 - **Hořovice** – Mgr. Olga Kebrlová, email: social4@mesto-horovice.cz, tel: +420 311 545 371
 - **Kladno** – Mgr. Ivana Svobodová, email: ivana.svobodova@mestokladno.cz, tel: +420 312 604 704
 - **Kolín** – Ing. et Bc. Alena Krchová, email: alena.krchova@mukolin.cz, tel: +420 321 748 350
 - **Kralupy nad Vltavou** – Mgr. Eva Ivanová, email: eva.ivanova@mestokralupy.cz, tel: +420 315 739 925
 - **Kutná Hora** – Mgr. Šárka Zittová, email: zittova@mu.kutnahora.cz, tel: +420 327 710 286
 - **Lysá nad Labem** – PaedDr. Věra Bodnárová, email: vera.bodnarova@mestolysa.cz, tel: +420 325 510 214
 - **Mladá Boleslav** – Šárka Večeřová, DiS., email: vecerova@mb-net.cz, tel: +420 326 716 181
 - **Mnichovo Hradiště** – Bc. Jitka Altmanová, email: jitka.altmanova@mnhradiste.cz, tel: +420 326 776 700
 - **Mělník** – Anna Zappová, email: a.zappova@melnik.cz, tel: +420 315 635 333
 - **Neratovice** – Bc. Martina Richterová, email: martina.richterova@neratovice.cz, tel: +420 315 650 457
 - **Nymburk** – Bc. Zuzana Voženílková, email: zuzana.vozenilkova@meu-nbk.cz, tel: +420 325 501 240
-

- **Poděbrady** – Mgr. Monika Poláková, email: zm@mesto-podebrady.cz, tel: +420 325 600 460
- **Příbram** – Bc. Zdeňka Splitková, email: zdena.splitkova@pribram-city.cz, tel: +420 318 402 232
- **Rakovník** – Mgr. Luboš Kejla, email: lkejla@murako.cz, tel: +420 313 259 285
- **Říčany** – Mgr. Blanka Spolková, email: blanka.spolkova@ricany.cz, tel: +420 323 618 241
- **Sedlčany** – Mgr. Věra Skálová, email: skalova@mu.sedlcany.cz, tel: +420 318 822 108
- **Slaný** – Bc. Edita Zárubová, DiS., email: zarubova@meuslany.cz, tel: +420 312 511 178
- **Vlašim** – Mgr. Pavla Kovalská, email: pavla.kovalska@mesto-vlasim.cz, tel: +420 313 039 370
- **Votice** – Mgr. Soňa Janoušková, email: sona.janouskova@votice.cz, tel: +420 317 830 170

ÚSTECKÝ KRAJ

- **Bílina** – Mgr. Iva Zábojníková, email: zabojnikova@bilina.cz, tel: +420 417 810 910
 - **Děčín** – Hana Henigová, email: hana.henigova@mmdecin.cz, tel: +420 412 593 154
 - **Chomutov** – Bc. Romana Horynová, email: r.horynova@chomutov-mesto.cz, tel: +420 474 637 207
 - **Kadaň** – Mgr. Tomáš Mědílek, email: tomas.medilek@mesto-kadan.cz, tel: +420 474 319 650
 - **Litoměřice** – Drahuše Čermáková, email: drahuse.cermakova@litomerice.cz, tel: +420 416 916 127
 - **Litvínov** – Bc. Lenka Kohoutová, email: lenka.kohoutova@mulitvinov.cz, tel: +420 476 767 975
 - **Louny** – Bc. Eva Steinerová Kočínová, email: e.steinerova@mulouny.cz, tel: +420 415 621 225
 - **Lovosice** – Bc. Eva Rudiková, email: eva.rudikova@meulovo.cz, tel: +420 416 571 200
 - **Most** – Mgr. Alexandra Hynešová, email: alexandra.hynesova@mesto-most.cz, tel: +420 476 448 477
 - **Podbořany** – Bc. Kamil Hajný, DiS., email: hajny@podborany.net, tel: +420 415 237 518
 - **Roudnice nad Labem** – Mgr. Jana Matřková, email: jmatkova@roudnicenl.cz, tel: +420 416 850 164
-

- **Rumburk** – Bc. Ivana Strašilová, email: ivana.strasilova@rumburk.cz, tel: +420 412 356 341
- **Teplice** – Martina Fialová, email: fialova@teplice.cz, tel: +420 417 510 970
- **Ústí nad Labem** – Bc. Ivana Mikulová, email: ivana.mikulova@mag-ul.cz, tel: +420 475 271 734
- **Varnsdorf** – Bc. Josef Fibiger, email: josef.fibiger@varnsdorf.cz, tel: +420 412 384 117
- **Žatec** – Mgr. Kamila Sulíková, email: sulikova@mesto-zatec.cz, tel: +420 415 736 400

VYSOČINA

- **Bystrice nad Pernštejnem** – PhDr. Drahomíra Lukšová, email: luksova.socialni@mu.bystricenp.cz, tel: +420 566 590 342
 - **Havlíčkův Brod** – Bc. Hana Kopecká, email: hkopecka@muhb.cz, tel: +420 569 497 262
 - **Humpolec** – Ing. Josef Fiala, email: josef.fiala@mesto-humpolec.cz, tel: +420 565 518 150
 - **Chotěboř** – Ing. Ivana Mrtková, email: mrtkova@chotebor.cz, tel: +420 569 641 120
 - **Jihlava** – Ing. Jan Smrčka, email: jan.smrcka@jihlava-city.cz, tel: +420 567 167 602
 - **Moravské Budějovice** – Ing. Jana Loiblová, email: loiblova@mbudejovice.cz, tel: +420 568 408 370
 - **Nové Město na Moravě** – Mgr. Alena Lukášová, email: alena.lukasova@meu.nmmn.cz, tel: +420 566 598 420
 - **Náměšť nad Oslavou** – Ing. Tomáš Nevrtal, email: nevrtal@mesto-namest.cz, tel: +420 568 619 170
 - **Pacov** – Eva Kamenická, email: kamenicka@mestopacov.cz, tel: +420 565 455 152
 - **Pelhřimov** – Bc. Irena Hlaváčková, email: hlavackova@mupe.cz, tel: +420 565 351 201
 - **Světlá nad Sázavou** – Ing. Věra Weingärtnerová, email: weingartnerova@svetlans.cz, tel: +420 569 496 688
 - **Telč** – Mgr. Vít Drexler, email: vit.drexler@telc.eu, tel: +420 567 112 441
 - **Třebíč** – JuDr. Svatava Lampířová, email: m.machalova@trebic.cz, tel: +420 568 805 249
-

- **Velké Meziříčí** – Mgr. Marta Muchová, email: muchova@mestovm.cz, tel: +420 566 501 010
- **Žďár nad Sázavou** - Ing. Petr Krábek, email: petr.krabek@zdarns.cz, tel: +420 566 688 320

ZLÍNSKÝ KRAJ

- **Bystřice pod Hostýnem** – Mgr. Marcela Vegrachtová, email: vegrichtova@mubph.cz, tel: +420 573 501 980
 - **Holešov** – Bc. Věra Lišková, email: vera.liskova@holesov.cz, tel: +420 573 521 758
 - **Kroměříž** – Mgr. Jiří Pánek, email: jiri.panek@mesto-kromeriz.cz, tel: +420 573 321 340
 - **Luháčovice** – Bc. Mgr. Miluše Netíková, email: netikova@mesto.luhacovice.cz, tel: +420 577 197 469
 - **Otrokovice** – Radomíra Králová, email: kralova@muotrokovice.cz, tel: +420 577 680 272
 - **Rožnov pod Radhoštěm** – Mgr. Eva Urbanová, email: urbanova.soc@roznov.cz, tel: +420 571 661 271
 - **Uherské Hradiště** – Mgr. Jana Nohalová, email: jana.nohalova@mesto-uh.cz, tel: +420 572 525 760
 - **Uherský Brod** – Mgr. Hana Zuntová, email: zuntova@ub.cz, tel: +420 572 805 361
 - **Valašské Klobouky** – Mgr. Ludmila Cmajdálková, email: cmajdalkova@mu-vk.cz, tel: +420 577 311 133
 - **Valašské Meziříčí** – Jana Čiháková, email: cihakova@muvalmez.cz, tel: +420 571 674 569
 - **Vizovice** – Mgr. et Ing. Vladimír Nedbal, email: vladimir.nedbal@vizovice.eu , tel: +420 777 471 157
 - **Vsetín** – Mgr. Pavla Hrbáčková, email: pavla.hrbackova@mestovsetin.cz, tel: +420 571 491 601
 - **Zlín** - Mgr. Marie Semelová, email: MarieSemelova@muzlin.cz, tel: +420 577 630 839
-

ZÁKLADNÍ LINKY POMOCI POMÁHAJÍCÍ RODINÁM A OSOBÁM S NÁVYKOVÝMI PROBLÉMY

Drop in: +420 222 221 431 – Nonstop

Linka Drop in poskytuje pomoc a poradenství osobám potýkající se v kontaktu s návykovými látkami, osobám, kteří těmto lidem chtějí pomoci a neví jak.

Dona linka: +420 251 511 313 – Nonstop

Dona linka pomáhá lidem s domácím násilím, jejich příbuzným a známým.

Fond ohrožených dětí: +420 224 236 655

Fond ohrožených dětí je nezisková organizace na pomáhající dětem v ohožení s pověřením k výkonu sociálně-právní ochrany dětí

Modrá linka: +420 549 241 010, +420 608 902 410– pondělí – Ne: 9:00-21:00,

Linka důvěry: 116 111 – Nonstop

Linky důvěry poskytují veškeré informace, podporu, vyslechnutí všem osobám bez věkových rozdílů zcela anonymně.

Linka krizové intervence: +420 284 016 666 – Nonstop

Linka krizové intervence je nízkoprahové zařízení poskytující poradenství klientům akutní psychiatrickou a psychologickou pomoc v takových psychosociálních (životních) situacích, které již nejsou schopni zvládnout směrem k jejich konstruktivnímu řešení.

Rodičovská linka: +420 606 021 021, +420 840 111, pondělí - čtvrtek:13:00-19:00,
Pá: 9:00-15:00

Linka nabízí anonymní pomoc rodičům, prarodičům, pedagogům, kteří mají starost o dítě, poskytuje krizovou pomoc, poradenství rodinné a výchovné.

AT Poradna: +420 235 311 791, +420 724 307 775, čtvrtek: 8:00-23:00

Poradna pro alkohol a jiné toxikomanie poskytuje pomoc v oblasti závislosti na návykových látkách.

Ženy v těhotenství, mateřství: +420 603 210 999, pondělí, středa: 8:00 - 20:00,
+420 800 108 000, pondělí 9:00 – 12:00, středa: 16:00 - 19:00, čtvrtek: 18:00 - 21:00

Ženy v krizi: +420 974 834 688 - nonstop

Linky pro ženy a dívky pomáhá s problémy a možnými překážkami v době plánovaného i neplánovaného rodičovství a jiných problémů u dívek.

Příloha 2:

Legislativa návykových látek a drog:

- 89/2012 Sb. Občanský zákoník – Rodinné právo
 - 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí
 - 379/2005 Sb. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
 - 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
 - 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách
 - 218/2003 Sb. – Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
 - 167/1998 Sb. – Zákon o návykových látkách
 - 104/1991 Sb. - Úmluva o právech dítěte
 - 372/2011 Sb. - Zákon o zdravotních službách
-